

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΗ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 8

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ἡ Ἀνάληψις. — Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Χριστιανισμός καὶ Φεμινισμός. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριφιδίου. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Χρυσ. Ι. Νεαμονιτάκη, Ἄνθη εὐλαβείας στὴν Πόλιν τῶν ὀνείρων μας. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Ὑποσχέσεις πού θὰ κρατηθοῦν. — Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Καθρεπίδη, «Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά Σου». — Ἀρχιμ. Γεωργίου Π. Στέφα, Ἐκέρδιση «στάχους ἀειζωίας». — Μαρίας Ματζάρη - Μιχαήλ, Πρεσβυτέρα καὶ ἐνορία. — Ἐπίκρια.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

Η ΑΝΑΛΗΨΙΣ

Ὁ Κύριος ἀνελήφθη εἰς οὐρανοῦς, ἵνα πέμψῃ τὸν Παράκλητον ἐν τῷ κόσμῳ. Οἱ οὐρανοὶ ἠτοίμασαν τὸν θρόνον αὐτοῦ· νεφέλαι τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ. Ἄγγελοι θαυμάζουσιν, ἄνθρωπον ὄραντες ὑπεράνω αὐτῶν, ὁ Πατὴρ ἐκδέχεται, ὃν ἐν κόλποις ἔχει συναΐδιον. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κελεύει πᾶσι τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας· οὐκ ἀνέβη Χριστός, ὅπου ἦν τὸ πρότερον.

★

Ὁρθρίζοντες δοῶμέν σοι, Κύριε· Σῶσον ἡμᾶς· σὺ γὰρ εἶ Θεὸς ἡμῶν· ἐκτός σου ἄλλον οὐκ οἶδαμεν.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ*

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἡ χειροτονία τῶν διακονισσῶν ἦταν πολὺ γνωστὴ ἕως τὸ τέλος τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος τὸν 1' αἰῶνα μαρτυρεῖ, ὅτι ὑφίσταντο ἀκόμη στοὺς χρόνους τοῦ αἰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας (= Ἀγίας Σοφίας) διακόνισσαι⁴⁰. Ἡ Ἄννα Κομνηνὴ τὸν 11' αἰῶνα ἐξυμνεῖ τὴ φροντίδα τοῦ πατέρα της Ἀλεξίου τοῦ Α' γιὰ τὶς διακόνισσες⁴¹. Ὁ Βαλσαμών, στὸ τέλος τοῦ 11' αἰῶνος, ἀναφέρει, ὅτι «παρὰ τῆ ἀγιοπάτῃ Ἐκκλησίᾳ τοῦ θρόνου τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν διακόνισσαι προχειρίζονται...»⁴². Λείψανα τῆς τάξεως τῶν διακονισσῶν στὴν Ἀνατολὴ σώζονται καὶ σήμερα τόσο σὲ μερικὰ ἐλληνικὰ γυναικεῖα μοναστήρια, μέσα στὰ ὁποῖα μερικὲς μοναχὲς ἔχουν χειροτονηθῆ διακόνισσες, ὅσον καὶ σὲ μερικὲς ἀπεσοχισμένες αἰρετικὲς ἐκκλησίες.

Καὶ στὴ Δύσι, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τοῦ παραδείγματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, ἀναπτύχθηκε σὲ ὀρισμένες περιοχὲς ὁ θεσμὸς τῶν διακονισσῶν. Ἔτσι λ.χ. τὸν 11' αἰῶνα χειροτονήθηκε διακόνισσα ἡ ἁγία Radegunde, σύζυγος τοῦ φράγκου βασιλέως Κλοθθάρου τοῦ 1ου⁴³. Τὸ «Liber pontificalis» λέγει, ὅτι, ὅταν τὸ 799 ὁ πάπας Λέων ὁ Γ' καὶ ὁ Κάρολος ὁ Μέγας εἰσέρχονταν θριαμβευτικὰ στὴ Ρώμη, ἐξῆλθε γιὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῆ ὁ ρωμαϊκὸς λαὸς («μὲ διακόνισσες καὶ εὐγενεῖς κυρίες» («cum diaconissis et nobilissimis matronis»)⁴⁴. Τρεῖς πάπες τοῦ

1' αἰῶνος, ὁ Βενέδικτος ὁ 8ος (1012-1024), ὁ Ἰωάννης ὁ 20ος (1024-1033) καὶ ὁ Λέων ὁ 9ος (1049-1054), γράφοντας πρὸς ἐπαρχιακοὺς ἐπισκόπους, ἀναγνωρίζουν σ' αὐτοὺς τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονοῦν διακόνισσες⁴⁵. Ἐπίσης ἡ μεσαιωνικὴ συλλογὴ «Ordo Romanus» καὶ διάφορα λειτουργικὰ βιβλία τοῦ 1' αἰῶνος περιέχουν τὴν εὐχὴ «ad diaconam faciendam»⁴⁶.

Τὸ λειτουργημὰ τῶν διακονισσῶν στὴ Δύσι, ἐνῶ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες εἶχε ἐξαλειφθῆ καὶ λησμονηθῆ, ἀπὸ τὸν περασμένο αἰῶνα ἕως σήμερα — ὑπὸ τὴν ὄθησι τοῦ παραδείγματος τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς βυζαντινῆς Ἐκκλησίας — γνωρίζει ἀναβίωσι καὶ λαμπρὴ ἀνθησι καὶ προκαλεῖ μεγάλες πνευματικὲς ζυμώσεις καὶ κινήσεις⁴⁷. Γιὰ τὴν ἐπίδρασι τοῦ φωτεινοῦ αὐτοῦ παραδείγματος τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς βυζαντινῆς Ἐκκλησίας στὴ Δύσι, τὴν 31η Ἰανουαρίου 1988 σὲ ὀμιλία τοῦ στὸ Λονδῖνο⁴⁸ ὁ γράφων εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ὅλοι, ὅσοι χρησιμοποιοῦν τὸ ἀγγλικὸ χαρτονόμισμα τῶν δέκα λιρῶν, κρατοῦν κυριολεκτικῶς στὰ χέρια ἓνα χαρακτηριστικὸ παράδειγμα. Στὴ μιὰ πλευρὰ τοῦ χαρτονομίσματος αὐτοῦ εἶναι ἀπεικονισμένα τὸ πορτραῖτο καὶ σκηνὲς ἀπὸ τὴ δρᾶσι τῆς ἀγγλίδος ἡρωίδος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου Φλώρενς Νάιτινγκειλ, ἡ ὁποία ἐξυμνεῖται ὡς πρωτόπυρος σκαπανεὺς τοῦ ὀργανωμένου νοσοκομειακοῦ ἔργου, ὡς the lady with the lamp, ὡς ἡ κυρία μὲ τὴ λάμπα, μὲ τὴν ὁποία — ὅπως δείχνει τὸ σκίτσο στὸ χαρτονόμισμα —, τὶς νύκτες, ἀν καὶ ἦταν τσακισμένη ἀπὸ τὴν κούρασι, σκόρπιζε τὸ φῶς τῆς ἐλπίδας καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 131 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 7 τεύχους.

40. Κωνσταντῖνου Πορφυρογεννήτου, Ἐκθέσεις βασιλείου τάξεως, Migne Ἐ.Π. 112, στ. 425-426.

41. Bernard Leib, Ἄννης τῆς Κομνηνῆς Ἀλεξιάς, τόμ. 3, βιβλία XI-XV, Paris 1945, σ. 217. Annae Comnenae, Alexias, ἔκδ. Schopen-Reifferscheid, Bonn 1839/78, II, σ. 348-349.

42. Θεοδώρου Βαλσαμώνος, Ἀποκρίσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ Μάρκου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (ἀρ. 35), Migne Ἐ.Π. τόμ. 138, στ. 988.

43. Venantii Fortunati, Vita Sanctae Radegundis, Migne P.L. 88, στ. 497-512.

44. Liber pontificalis, ἔκδ. L. Duchesne, τόμ. 2, σελ. 6: H. Leclercq, Diaconess, ἐν F. Cabrol-H. Leclercq, Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie, τόμ. 4, Paris 1920, στ. 725-733.

45. Migne P.L. 139, στ. 1621· 132, στ. 1056 καὶ 143, στ. 598.

46. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν διακονισσῶν, Ἀθῆναι, 1954, σ. 59 ἔξ.

47. Περισσότερα βλ. στὸ ἔργο: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡρωίδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης — Αἱ διακόνισσαι διὰ τῶν αἰώνων, σελ. 93 ἔξ.

48. Ἡ ὀμιλία αὕτη ἐκφωνήθηκε στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας κατὰ τὴν πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία, ποὺ τελέσθηκε στὰ πλαίσια τοῦ Παγκοσμίου Συνεδρίου τῆς Ἀποδῆμου Ἑλληνίδος.

τῆς παρηγοριᾶς στους σκοτεινοὺς θαλάμους χιλιάδων βαρειὰ τραυματισμένων ἄγγλων στρατιωτῶν. Ἀλλὰ ποῖα ἦταν τὰ πρότυπα, στὰ ἔχνη τῶν ὁποίων ἀκολουθοῦσε ἡ ἡρωϊκὴ αὐτὴ γυναίκα; Μᾶς τὸ λέγει ἡ ἴδια σ' ἓνα βιβλιαράκι, πού δημοσίευσε τὸ 1851 ἐδῶ στὸ Λονδῖνο μὲ τὸν τίτλο «Πρακτικὴ ἐκπαίδευσις τῶν διακονισσῶν» (Practical Training of Diaconesses). Ὡς πρότυπα τῆς διακονικῆς ἀγάπης, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐμπνεύταν, ἀναφέρει τόσο τὴν Ἑλληνίδα Φοίβη, διακόνισσα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κεγχρεῶν κοντὰ στὴν Κόρινθο, ὅσον καὶ τὶς δεκάδες τῶν Ἑλληνίδων διακονισσῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πού εἶχαν ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἀγία διακόνισσα Ὀλυμπιάδα καὶ ἐργάζονταν ὑπὸ τὴν πνοὴ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου»⁴⁹.

Μὲ ἀνάλογη ἀναφορὰ στὸ παράδειγμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς ὑπάρχουν σήμερα στὶς μὲν διάφορες προτεσταντικὲς ἐκκλησίες ἑκατοντάδες ἀδελφοτήτων, πού ἔχουν ὡς μέλη τους χιλιάδες διακονισσῶν, στὴν δὲ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία πολλὲς χειροτονημένες διακόνισσες. Καὶ οἱ πιὸ συντηρητικὲς Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως στρέφουν μὲ νοσταλγία τὰ μάτια τους στὸν ἀρχαῖο αὐτὸ ἐκκλησιαστικὸ θεσμό. Δὲν χρειάζεται νὰ εἶναι κανεὶς προφήτης, γιὰ νὰ πῆ ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, πού ἄρχισε νὰ συνταράσσεται σήμερα ἀπὸ φεμινιστικὲς φωνὲς ὑπὲρ τῆς χειροτονίας τῆς γυναίκας, θὰ βρῆ στὸ ἐγγὺς μέλλον «φόρμουλα» συμβιβασμοῦ μὲ τὴν ἐπανεισαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῶν διακονισσῶν. Συχνὰ τονίζεται σὲ ρωμαιοκαθολικοὺς κύκλους ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναβιώσεως τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ.

Ἐξ ἄλλου ἀπὸ ὀρθόδοξη σκοπιὰ πρέπει νὰ χαιρετισθῆ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ 1982 ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων τῶν Παλαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπικαλουμένη ἀκριβῶς τὸ παράδειγμα τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας, ἀπεφάσισε τὴν ἰδρυσι «μονίμου» διακονικοῦ βαθμοῦ γιὰ γυναῖκες. Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «μόνιμος» σημαίνει ἀκριβῶς οἰκιοποίησι τῆς sui generis ἰδιοτυπίας τοῦ ἀνατολικοῦ θεσμοῦ, τὸ ὅτι δηλαδὴ δὲν πρόκειται γιὰ βα-

θμίδα πρὸς ἀναρρίχησι στους βαθμοὺς τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ ἐπισκόπου. Τὸ 1985 ἐγκρίθηκαν καὶ τὰ Τυπικὰ τῆς λειτουργικῆς τάξεως τῆς χειροτονίας διακονισσῶν καὶ ἤδη ἄρχισε στους Παλαιοκαθολικοὺς ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἀπὸ τὸ ἔτος 1987 ἡ χειροτονία διακονισσῶν⁵⁰.

Δυστυχῶς ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχομε χάσει ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ τραῖνο. Ἄς ἐλπίσουμε, ὅτι στὶς πρωτοβουλίες αὐτὲς τῶν ξένων θ' ἀναγνωρίσωμε ἐπὶ τέλος κάτι δικό μας, κάτι πού εἶναι «σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μας καὶ ὄστον ἐκ τῶν ὀστέων» μας, κάτι πού οἱ Δυτικοὶ τὸ ἀντέγραψαν ἀπὸ ἐμᾶς, καὶ ὅτι θὰ θελήσωμε νὰ τὸ ξαναφέρωμε στὴν ζωὴ ἔστω ὑπὸ νέες πιὸ σύγχρονες μορφές, ἐμπνεόμενοι καὶ ἀπὸ τὸ παράδειγμα εἴτε τοῦ ἀγίου Νεκταρίου, εἴτε τοῦ ἀειμνήστου Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, εἴτε Ἑλλήνων Σεβ. Ἱεραρχῶν, πού ἔκαμαν χρῆσι τοῦ δικαιώματος τῆς χειροτονίας διακονίσεως. Τρεῖς Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι (ἡ Α', ἡ Δ' καὶ ἡ Πενθέκτη) ἀναγνωρίζουν τὸ δικαίωμα αὐτό.

Ἡ ἐνδεχομένη ἀναζωογόνησις τῆς χειροτονίας τῶν διακονισσῶν στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία θὰ δημιουργοῦσε ἐμπειρίαν καὶ νέες ποιμαντικὲς προοπτικὲς, πού θὰ τὴν βοηθοῦσαν νὰ θεμελιώσῃ, διατυπώσῃ καὶ προβάλῃ κατὰ πιὸ πειστικὸν τρόπο τὴν ἐπὶ τοῦ ἀκανθώδους ζητήματος τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν ἰδικὴν τῆς μακραίωνα παράδοσι, ἡ ὁποία ἤμπορεῖ ἄριστα νὰ πῆξῃ μεσολαβητικὸν ρόλο καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γέφυρα προσεγγίσεως τῶν ἀλληλοσυγκρουμένων ἀπόψεων, ἐφ' ὅσον εἶναι ἑλληνικὴ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις, ἡ ὁποία, ἔστω ἀργότερα καὶ παρὰ τὶς πρῶτες ἀντιδράσεις στὴ Δύσι, ἐγίνε δεκτὴ ἀπὸ ὀλόκληρη τὴν ἐνωμένην Χριστιανωσύνη τῆς πρώτης χιλιετίης⁵¹.

50. Christian Oeyen, Priesteramt der Frau? Die altkatholische Theologie als Beispiel einer Denkweltentwicklung, ἐν: Ökumenische Rundschau, 35. Jahrgang, Heft 3, Juli 1986, Frankfurt, σ. 255-258. Evangelos Theodorou, Die Tradition der orthodoxen Kirche in Bezug auf die Frauenordination, ἐν: Elisabeth Gössmann / Dietmar Bader (ἐκδ.), Warum keine Ordination der Frau? Unterschiedliche Einstellungen in den christlichen Kirchen, Schriftenreihe der Katholischen Akademie der Erzdiözese Freiburg, München-Zürich 1987, σ. 43.

51. Περισσότερα σχετικῶς βλ. ἐν: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν διακονισσῶν, σ. 37-38.

49. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ ὠραιότης τῆς ἀποδῆμου Ἑλληνίδος, Ἀθήναι, 1988, σ. 19.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Α' ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

5. ΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

«Οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω» (1 Κορ. 8,13).

Κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν, ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ ὑπάρχη ἡ εἰδωλολατρία, ἦτο ἐπόμενον οἱ θωμοὶ τῶν εἰδώλων νὰ δέχωνται τὰς γνωστὰς ζωοθυσίας. Τὰ «εἰδωλόθυτα» ἐκεῖνα σφάγια, τῶν ὁποίων τὰ κρέατα εἶχαν χρησιμοποιηθῆ ἐπὶ τοῦ θωμοῦ, ἐπωλοῦντο κατόπιν εἰς τὴν ἀγοράν, πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν χριστιανῶν ἠγόραζον ἀδιαφόρως μερίδας ἐξ αὐτῶν πρὸς διατροφὴν τῶν.

Ἐδημιουργήθη ὅμως μία παρεξήγησις. Ἄλλοι, ἀστήρικτοι εἰς τὴν πίστιν καὶ ἔτοιμοι εἰς ἐπικρίσεις, ἐνόμιζον ὅτι οἱ ἀγοράζοντες «εἰδωλόθυτα» κρέατα, χωρὶς καθόλου νὰ διστάζουν νὰ τὰ τρώγουν, ἐπηρεάζοντο δὴθεν ἀπὸ τὰς παλαιὰς εἰδωλολατρικὰς συνηθείας τῶν! Αὐτὸ δὲ ἐδημιουργοῦσε σκάνδαλον διὰ τοὺς ἀδυνάτους εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν.

Ἐπεμβαίνει τότε ὁ Ἅπ. Παῦλος, διὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ ζήτημα. Καὶ ὅπως ἠκούσαμεν σήμερα ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος, παρετήρει τὰ ἐξῆς: «εἰθρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω». Δηλ. ἐὰν σκανδαλίζουν τὸν ἀδελφόν μου τὰ εἰδωλόθυτα κρέατα, ἄς μὴ φάγω ποτὲ κρέας, διὰ νὰ μὴ τὸν σκανδαλίσω.

Ἐξήγησε βέβαια ὅτι τὸ σκάνδαλον εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, εἶναι κατὰ θάσιν ἀνύπαρκτον, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ «θεοὶ» τῶν εἰδώλων εἶναι ἀνύπαρκτοι καὶ φανταστικοί· καὶ ὅποιοι χριστιανὸς ἐπομένως χρησιμοποιοῖ τὰ εἰδωλόθυτα ὡς ἀπλᾶ κρέατα δὲν γεύεται κατ' ἀπηγορευμένον. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀφοῦ γίνεται σκανδαλισμὸς, ἄς λείπῃ· καὶ ἄς μὴ φάγω ὅλως δι' ὅλου κρέας!

Τὸ ζήτημα ὅμως ποῦ θέτει ὁ Ἀπόστολος εἶναι γενικώτερον. Ὅμιλεῖ γενικῶς περὶ σκανδάλου. Καὶ περὶ αὐτοῦ θὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ὁ ἰδικὸς μας λόγος σήμερα.

1. Τί εἶναι λοιπὸν τὸ σκάνδαλον; Κατὰ κυριολεξίαν σκάνδαλον ὀνομάζεται οἰονδήποτε πρόσκομμα, ἐπὰν νὰ ὁποῖον μπορεῖ κανεὶς νὰ σκοντάφῃ καὶ νὰ πέσῃ. Κατ' ἐπέκτασιν δέ, ἀπὸ ἠθικῆς πλευρᾶς, σκάνδαλον εἶναι κάθε αἰτία καὶ ἀφορμὴ ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ παρασύρῃ κάποιον εἰς ἠθικὸν ὀλισθήμα, εἰς πνευματικὴν πτώσιν.

Χρειάζεται ὅμως περισσοτέρα ἀποσαφήνισις τοῦ ζητήματος, διὰ νὰ γίνῃ πρακτικῶς κατανοητὴ ἡ ἔγνοια τοῦ σκανδάλου. Διότι ὄχι σπανίως ἀκούομεν πολλοὺς νὰ λέγουν ὅτι τοὺς σκανδαλίζει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο (τὸ πρόσωπον ἢ κάποια ἐνέργεια καὶ πράξις του), ἐνῶ συνηθέστατα δὲν πρόκειται περὶ ἐπιληψίμων περιπτώσεων καὶ δὲν δικαιολογεῖται ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν ὡς σκανδάλων.

Δὲν δυσκολεύονται π.χ. πολλοὶ νὰ λέγουν ὅτι σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν —κατ' αὐτοὺς— σεμνότητα ἢ θρησκευτικὴν κάποιων προσώπων. Καὶ δὲν διστάζουν νὰ χαρακτηρίσουν... ὑποκριτὴν! τὸν ἠθικὸν καὶ ἐνάρετον ἄνθρωπον ποῦ παρουσιάζει πλήρη συνέπειαν εἰς τὰ θρησκευτικὰ του καθήκοντα καὶ τὰς ἠθικὰς του ὑποχρεώσεις.

Σαφῶς, ὅμως, δὲν πρόκειται περὶ σκανδάλου, ἀλλὰ περὶ κακῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐκτιμήσεως τῶν πραγμάτων ἀπὸ τοὺς ἐπικρίνοντας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας καὶ τὴν ἐμμογήν τοῦ καλοῦ χριστιανοῦ εἰς «τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως» (1 Τιμ. 6,12) καὶ εἰς τὴν πορείαν πρὸς τὴν ἀγιότητα.

Σὺ λοιπὸν, ὁ χριστιανὸς ἀγωνιστὴς (μάλιστα ὁ νέος ἢ ἡ νέα), ὁ ἐνσυνείδητος καὶ εὐσυνείδητος, «ὁ μάρτυς ὁ πιστός» (Ἀποκ. 1,5), ἐξακολούθει νὰ

δίδης «τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (αὐτ. 1,2) μετὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ παράδειγμα σου. Καὶ μὴ ἐπηρεάζεσαι ἀπὸ ὁποιοῦ ἔχει τὴν διάθεσιν τυχὸν νὰ σὲ εἰρωνευθῇ ἢ νὰ σὲ θεωρήσῃ ὑποκριτὴν ἢ νὰ εἴπῃ ὅτι σκανδαλίζεται ἀπὸ τὸν ὑπέρμετρον ζήλόν σου καὶ τὰς (δῆθεν) ὑπερβολὰς σου.

Μακάρι νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι: μετὰ «ζῆλον Θεοῦ... κατ' ἐπίγνωσιν» (Ρωμ. 10,2), εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν σπανίζει ὁ ζῆλος ἢ εἶναι ἄτονος καὶ συνήθως «οὐ κατ' ἐπίγνωσιν». Ἄς ἔχωμεν εὐλάβειαν πολλὴν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἄς λέγουν ὅτι θέλουν οἱ ἀσύνητοι ἐπικριταί. Θὰ τοὺς ἀγνοήσωμεν. Καὶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ ὑποκριτικὸς «σκανδαλισμὸς» των.

Ἄλλοι πάλιν «σκανδαλίζονται» διότι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατανοήσουν τὴν ἀκεραιότητα καὶ ἐντιμότητα καὶ τὸ ἀκριβοδίκαιον τοῦ ἄλλου. Συνήθως δὲ ἔχουν τὴν ἀπαίτησιν ἀπὸ κάποιον ὑπεύθυνον νὰ δείξῃ ἐλαστικότητα (καὶ ἀβαρίαν ἀκόμη νὰ κἀνῃ) εἰς τὸν χειρισμὸν ζητημάτων πού ἔχουν σχέσιν μετὰ συμφέροντα ἢ ἄλλας ἐπιδιώξεις των. Καὶ ὅταν ὁ ὑπεύθυνος τοὺς ἀντιμετωπίζῃ μετὰ τὰ μέτρα τῆς νομιμότητος —ἀκόμη καὶ τῆς θεμιτῆς ἐπιχειρήσεως— «σκανδαλίζονται», διότι δὲν ἐκάμφθη ὁ ἄτεγκτος καὶ ὁ κέρβερος («καὶ μᾶς παριστάνει τὸν καλὸν χριστιανόν»!).

Ἡμεῖς ὅμως ὀφείλομεν νὰ κινούμεθα καὶ νὰ ἐνεργοῦμεν εἰς τὰ πλαίσια τοῦ ἡθικοῦ νόμου. Καὶ ὅπου καὶ ὅσον ἐγγχωρεῖ, «τὸ ἐπιεικὲς ἡμῶν γνωσθήτω πασίν ἀνθρώποις» (Φιλιπ. 4,5). Πέραν τούτου πρέπει νὰ εἴμεθα ἀκριβοδίκαιοι πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

Ἔνα μόνον πρέπει νὰ φροντίζωμεν. Κάτω ἀπὸ τὴν ὁποίαν αὐστηρότητα καὶ ἀκρίθειαν τῶν ἀποφάσεων καὶ ἐνεργειῶν μας, νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ γίνεταί ἐμφανῆς ἡ ἀγάπη, ἡ καλωσύνη, ἡ προθυμία καὶ ἐξυπηρετικότης καὶ ἡ διάθεσίς μας νὰ κἀνωμεν ὅ,τι εἶναι δυνατόν, χάριν τοῦ πλησίον, ἀλλὰ χωρὶς ἀβαρίας εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεώς μας. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα ὁποῖος λέγει ὅτι «σκανδαλίζεται», ἄς σκανδαλίζεται. Καὶ ἄς μάθῃ ἐπὶ τέλους ὅτι ὑπάρχουν εἰλικρινεῖς καὶ ἀδέκαστοι χριστιανοί.

2. Κατόπιν τῆς διασαφήσεως αὐτῆς περὶ τῆς μὴ πραγματικῆς πολλᾶκις ὑποστάσεως τῶν (ἀπλῶς νομιζομένων) σκανδάλων, μένει νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἀληθινὴν ὄψιν καὶ οὐσίαν τοῦ (πραγματικοῦ) σκανδάλου. Ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς ὑπάρξεως πραγματικοῦ σκανδάλου (καὶ σκανδαλισμοῦ συνειδήσεων) εἶναι ἡ διάπραξις κάποιας ἀμαρτωλῆς πράξεως. Εὐλό-

γως ὁ ἄλλος σκανδαλίζεται, ὅταν βλέπῃ ἢ πληροφορηθῇ ὅτι διεπράχθη (καὶ ἐνδεχομένως συνεχίζεται) κάτι ἄδικον ἢ φαῦλον καὶ μὴ σύμφωνον πρὸς τὰ χρηστὰ ἦθη. Ἐὰν μάλιστα ὁ δράστης εἶναι γνωστὸς ὡς «χριστιανός», ὡς ἄνθρωπος τῆς Ἐκκλησίας (ἢ καὶ ἀξιωματοῦχος αὐτῆς), ὁ σκανδαλισμὸς εἶναι βαρύτερος. Καὶ ἡ εὐθύνη τοῦ ἐνόχου πολὺ μεγαλύτερα.

Τὸ αἰσθητήριον τῆς κοινωνίας —ὅταν εἶναι ὕγιες— ἀντιδρᾷ καὶ ἀποτροπιάζεται εἰς τὸ ἄκουσμα ἐπιληψίμων πράξεων, μάλιστα σοβαρῶν. Καὶ κινητοποιεῖ πρὸς ἔλεγχον καὶ κολασμὸν τῶν ἐνόχων.

Εἶναι δὲ πρωτίστως ζήτημα συνειδήσεως διὰ κάθε χριστιανόν, μάλιστα διὰ τοὺς προηγούμενους εἰς τὴν πίστιν καὶ τοὺς ἔχοντας κάποιαν προσωπικότητα καὶ θέσιν περίοπτον ἐντὸς τῆς κοινωνίας, νὰ μὴ δίδουν «ἐγκοπήν τῷ Εὐαγγελίῳ», τ.ε. νὰ μὴ δίδουν ποτὲ ἀφορμὴν σκανδάλου (κυρίως δὲ εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης, εἰς τὰς συναλλαγὰς κ.λπ. σχέσεις), διὰ νὰ μὴ διασύρεται καὶ «ὁ ἡμᾶς βλασφημῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς ἔθνεσιν», λόγῳ τῆς ἀναξιότητος τῶν φορέων τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος. Εἶναι πολὺ βαρὺ καὶ φοβερὸν τὸ νὰ «ἀπολείται ὁ... ἀδελφός... δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν» (Α' Κορ. 8,11), ἐξ αἰτίας τῆς ἰδικῆς μας ἀναξιότητος καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς προερχομένων σκανδαλισμῶν.

Τὸ συμπέρασμα, ἐξ ὧν εἴπομεν, εἶναι: ἀφ' ἐνὸς νὰ «μὴ κρίνωμεν κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν» νὰ ἐκφέρωμεν, χωρὶς ποτε νὰ σπεύδωμεν νὰ «ἀνακαλύπτωμεν» σκάνδαλα ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν τοιαῦτα· ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προσέχωμεν νὰ εἴμεθα καθ' ὅλα καλοὶ καὶ συνεπεῖς χριστιανοί, ἀλλὰ καὶ νὰ φαινόμεθα τοιοῦτοι, φερόμενοι πάντοτε κατὰ τρόπον ἀσκανδάλιστον, «ὡς ἐμπρέπει ἀγίοις». Ἀμήν.

ΕΙΔΗΣΙΣ

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἔθεσε εἰς κυκλοφορίαν αὐτοτελῶς τὸν Β' τόμον τῶν «Θεομητορικῶν Μηνυμάτων» τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, μετὰ τίτλον: «Μηνύματα Δεκαπενταυγούστου».

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

482. Ὅταν λειτουργῆ μόνος ὁ ἱερεὺς λέγει τὰ «Εὐλόγησον, δέσποτα», «Κάλυψον, δέσποτα», «Μέλισσον, δέσποτα» κ.λπ. τοῦ διακόνου; Μερικοὶ τὰ λέγουν ἐπειδὴ εἶναι γραμμένα στὴ φυλλάδα ἢ ἐπειδὴ τὰ ἐρμηνεύουν ὡς ἀπευθυνόμενα στὸ Δεσπότη Χριστό. Ἄλλοι τὰ παραλείπουν. Ποιό εἶναι τὸ ὀρθό; Καὶ ἂν πρέπει νὰ παραλείπονται κατὰ τὴν λειτουργίαν, στὴν ὁποία δὲν συμμετέχει ὁ διάκονος, τότε γιατί ὑπάρχουν στὰ «Ἱερατικά» καὶ δημιουργοῦν σύγχυσι; Τίς περισσότερες φορές δὲν ὑπάρχει συλλειτουργοῦς διάκονος. (Ἐρωτήσεις Αἰδес. Σ. Τ. Ε. καὶ Ἱερομ. Ἰθανασίου).

Στις ἀπαντήσεις στίς ὑπ' ἀριθμ. 400 καὶ 408 ἐρωτήσεις, πού ἀναφέρονται στὴ διακονικὴ παρακείμεσι «Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν», ἀναφερθήκαμε παρεπιμπόντως στὸ θέμα αὐτό, στὸ ὁποῖο ἀφοροῦν οἱ ἀνωτέρω ἐρωτήσεις. Ἐκεῖ παραθέσαμε μιὰ «ἀναμφισβήτητη προχειρογραμμένη», ὅπως τὴ χαρακτηρίσαμε, τυπικὴ διάταξι πού ἐπαναλαμβάνεται στίς διάφορες ἐκδόσεις τῶν Ἱερατικῶν, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἱερεὺς ἂν λειτουργῆ μόνος λέγει «ἅπαντα τὰ τοῦ διακόνου» πλὴν τοῦ «Εὐλόγησον, δέσποτα». Στηριζόμενοι σ' αὐτὴ τὴν τυπικὴ διάταξι πολλοὶ ἱερεῖς λέγουν ὅλα τὰ διακονικὰ τῆς θείας λειτουργίας καὶ τῆς προσκομιδῆς (πλὴν τοῦ «Εὐλόγησον, δέσποτα»), ὅχι γιατί δὲν ἀντιλαμβάνονται ὅτι αὐτὰ ἀπευθύνονται σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ εὐλαβῆ διάθεσι, ἔτσι γιὰ νὰ ἔχουν, τρόπον τινά, ἥσυχη τὴ συνείδησί τους. Τὸ ὅτι λέγοντας τίς παρακελεύσεις αὐτὲς ἀπευθύνονται στὸν «Δεσπότη Χριστό» ἀποτελεῖ μιὰ τελείως ἐσφαλμένη «θεολογικὴ» ἐρμηνεία, ἐνδεικτικὴ τῆς προσπάθειας γιὰ κάποια λογικοφανῆ κάλυψι τοῦ παραλόγου τοῦ πράγματος, πού οὔτε καὶ οἱ ἴδιοι πού τὴν ἐπικαλοῦνται δὲν τὴν πιστεύουν. Τὰ διακονικὰ αὐτὰ παραγγέλματα, εἶναι σαφὲς καὶ χωρὶς καμιά δυνατότητα ἄλλης ἐκδοχῆς, ὅτι ἀπευθύνονται πρὸς τὸν λειτουργοῦ ἱερέα καὶ μόνον πρὸς αὐτόν. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ καὶ μερικοὶ ἱερεῖς, λογικώτερα σκεπτόμενοι, τὰ παραλείπουν, ἐνοχλοῦνται ὅμως ἀπὸ τὴν σκέψι ὅτι ἐνδεχομένως κάνουν κάτι τὸ παράτυπο, ἀφοῦ ἐνεργοῦν παραβλέποντας τὴ σχετικὴ σαφῆ τυπικὴ διάταξι. Γέννημα τῶν προβληματισμῶν αὐτῶν εἶναι ἡ πράγματι πολὺ ὀρθὴ σκέψις νὰ ὑπάρχουν στὰ Ἱερατικά μόνον ὅσα λέγονται ἀπὸ τὸν ἱερέα στίς συνηθέστερες

περιπτώσεις πού λειτουργεῖ μόνος. Αὐτὸ θὰ ἦταν ὄχι μόνον πρακτικὸ ἐξυπηρετικὸ, ἀλλὰ θὰ ἀποτελοῦσε καὶ ἓνα σοβαρὸ βῆμα στὴν ἐπιστροφή στὴ σωστὴ ἐν προκειμένῳ παράδοσι, πού καθορίζει τὸ περιεχόμενο τῶν λειτουργικῶν βιβλίων κατανέμοντας τὴ λειτουργικὴ ὕλη κατὰ τοὺς ρόλους τῶν προσώπων πού μετέχουν στὴν τέλεσι τῆς θείας λατρείας. Ἡ νεωτέρα τάσις νὰ δημιουργεῖται ἓνα εἶδος πανδέκτου, φαίνεται μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως χρήσιμη, γιατί δίνει μιὰ συνολικὴ εἰκόνα τῶν τελουμένων, ἀλλὰ παράλληλα δημιουργεῖ ἀληθινὸ χάος κατὰ τὴν χρῆσι τῶν κειμένων αὐτῶν κατὰ τὴν ὥρα τῆς τελετουργίας.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα, ἀκόμη καὶ τὰ πρῶτα ἔντυπα, ἦσαν ἢ «Ἱερατικά» ἢ «Διακονικά». Οἱ σημερινὲς λειτουργικὲς φυλλάδες, ἔστω καὶ ἂν ἐπιγράφονται «Ἱερατικά», εἶναι κείμενα μικτά, «Ἱερατικά» καὶ «Διακονικά» μαζί, μὲ τάσεις μάλιστα σὲ μερικὰ ἀπὸ αὐτὰ καλύψεως, ἐν μέρει τουλάχιστον, καὶ τοῦ ρόλου τοῦ λαοῦ. Τὰ παλαιὰ «Ἱερατικά» περιεῖχαν μόνον τίς εὐχές πού ἔλεγε ὁ ἱερεὺς καὶ ὑπομνηστικὰ τίς ἀρχὲς τῶν διακονικῶν ἢ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ λαοῦ, καθὼς καὶ πάρα πολὺ σύντομες τυπικὲς διατάξεις. Ἀντίστροφα τὰ «Διακονικά» περιελάμβαναν μόνον ὅσα λέγονται ἀπὸ τὸν διάκονο καὶ ὑπομνηστικὰ πάλι τίς ἀρχὲς τῶν Ἱερατικῶν ἐκφωνήσεων καὶ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ λαοῦ καὶ συντομώτατες καὶ ἐδῶ τυπικὲς διατάξεις, πού ἀφοροῦσαν στὴ διακονικὴ δεοντολογία. Πρακτικὲς ὅμως ἀνάγκες ὀδήγησαν στὴ συγχώνευσι τῶν δύο αὐτῶν λειτουργικῶν βιβλίων. Ἐνῶ δηλαδὴ ἡ κανονικὴ λειτουργικὴ τάξι προέβλεπε τὴν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας πάντοτε μὲ τὴ συμμετοχὴ διακόνου, στὴν πράξι οἱ ἱερεῖς ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ τὴν τελοῦν καὶ μόνοι τους, πρᾶγμα πού σιγὰ - σιγὰ, λόγω τῶν δυσχερῶν περιστάσεων, ἔγινε ὁ κανόνας. Καὶ σήμερα, παρὰ τὴν αἰσθητὴ βελτίωσι τῶν συνθηκῶν, οἱ διάκονοι σπανίζουν καὶ οἱ περισσότερες λειτουργίες τελοῦνται χωρὶς τὴ συμμετοχὴ τους. Οἱ ἱερεῖς κατὰ τὴν τέλεσι τῶν ἀκολουθιῶν δὲν θὰ ἦταν δυνατόν νὰ χρησιμοποιοῦν παράλληλα δύο λειτουργικὰ βιβλία, ἐφ' ὅσον ἐπωμιζόταν καὶ τὰ διακονικά, ἀλλὰ ἓνα ἐνιαῖο κείμενο, τὸ «Ἱερατικό». Ἡ ἀνάμιξις ὅμως τῶν δύο διακεκριμένων ρόλων στὴν πράξι καὶ στὰ κείμενα ἐπομένως ἦταν νὰ προκαλέσῃ καὶ ἀρκετὲς φθορὲς στὴ λειτουργικὴ τάξι, ὅπως τὴν παράλειψι διακονικῶν ἢ τὴ μετᾶθεσι εὐχῶν. Καὶ ἂν ἀκόμα συλλειτουργοῦσε διάκονος, διακονικὲς πράξεις ἀπὸ κεκτημένη συνήθεια περιήλθαν στοὺς ἱερεῖς, ὅπως ἡ θυμίασις κατὰ τὸ χειρουθικὸ καὶ ἡ συμμετοχὴ στὴν λιτανευτικὴ μεταφορὰ τῶν τιμίων δώρων στὸ θυσιαστήριον κατὰ τὴ μεγάλη εἴσοδο, ἔργα ἀρχικὰ καθαρῶς διακονικά.

III. ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΑΣ*

Τοῦ κ. ΧΡΥΣ. Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗ

Ἡ ἐπικύρωση τῆς ἐκλογῆς τοῦ παραχωρήθηκε, μέσα σὲ ἀτμόσφαιρα τιμῶν, πού ἦταν αὐτὴ τῆ φορὰ, μεγαλύτερες ἀπὸ τὶς συνηθισμένες, ἀφοῦ, ὅπως σημειώθηκε παραπάνω, ὁ Σουλτὰν Μαχμουτ, ἤθελε νὰ δείξει στοὺς Ρώσους καὶ στὶς ἄλλες χριστιανικὲς αὐλές, πὼς καταδικάζει τὸν «προδότη» —τὸν Γρηγόριο— ἀλλὰ, πάντως, προστατεύει τὸ Πατριαρχεῖο!

Ὁ Εὐγένιος, ὁ νέος Πατριάρχης πίστεψε —κατὰ ἓνα τρόπο— στὶς Σουλτανικὲς καὶ τὶς θεζυρικὲς διαβεβαιώσεις. Ὅπως, πάντοτε, τὸ γένος μας ἀπὸ ἀνάγκη, μὴ μπορώντας νὰ κάνει ἀλλιῶς, «πίστευε» στοὺς Τούρκους καὶ στὶς ὑποσχέσεις τους, γιὰ νὰ διαφεύδεται εὐθὺς ἀμέσως. Πῶς, ὅμως, ἦταν δυνατόν οἱ Τούρκοι ν' ἀλλάξουν; Ἄν τὸ κάμναν αὐτὸ δὲν θὰ ἦταν οἱ Τούρκοι... Πιστεύοντας πὼς οἱ τιμές πού τοῦ ἐπιδαψίλεψαν —τιμές πού ἔδειχναν συμπεριφορὰ εὐνοίας ἀπέναντί του— εἶχαν κάποιο ἀντίκρουσμα ἀλήθειας, ζήτησε κάτι, πού καὶ ὁ πιὸ ἄγριος λαὸς θὰ τὸ δεχόνταν. Ζήτησε σὰν πρώτη χάρη νὰ τοῦ παραδώσουν τὸ λείψανο τοῦ προκατόχου του πού κρεμόνταν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἀγγλὴν, γιὰ νὰ τὸ κηδεύσει καὶ νὰ τὸ ἐνταφιάσει. Ἡ ἀπάντηση στὸ αἴτημα αὐτὸ, ἦρθε κοφτὴ. Ὅχι!...

Καὶ τότε, τελέσθηκε, μὴ πρωτοφανής, στὴν ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, κηδεῖα γιὰ τὸν νεκρὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε'. Ἡ κηδεῖα γίνηκε μ' ἐπικεφαλῆς τὸν νέο Πατριάρχην καὶ ὅλους τοὺς ἐγκλειστούς στὸν Πατριαρχικὸ οἶκο γέροντες συνοδικούς καὶ τοὺς ἄλλους κληρικούς τῆς Αὐλῆς, πίσω ἀπὸ τὴν κλειστὴ

Πύλη τοῦ Πατριαρχείου, σχεδὸν ψιθυριστά. Μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθεῖ τὴν σκηνὴ, στὸ περίεργο αὐτὸ ξόδι, ὅπου τὸ Γένος κήδευε τὸν Πατριάρχην του, τὸν Γενάρχη, τὸν ἔθνομάρτυρα Γρηγόριο τὸν Ε'. Τὸν κήδευε... καὶ ἦταν γύρω «ὄλα σιωπηλά, γιὰ τὴν ἴσως αἰσθητὴ ἢ φοβερὰ καὶ τὰ πλάκωνε ἢ σκλαδιά...».

Τὸ τί ἔγινε στὸ ἱερὸ λείψανο τοῦ Πατριάρχου, εἶναι σ' ὅλους γνωστὸ. Ἀφῆκαν στὶς 14 Ἀπριλίου νὰ τὸ ξεκρεμάσουν οἱ τύραννοι καὶ τὸ παράδωσαν, ὅπως λέγεται, στοὺς Ἑβραίους, πού θέλοντας νὰ δείξουν, πὼς εἶναι πιστοὶ ὑπήκοοι τῆς αὐτοκρατορίας, ἀνέλαβαν τὴν διαπόμπευσή του καὶ τελικὰ, τὸ ρίξιμό του στὶς 14 Ἀπριλίου στὸν Κεράτιο κόλπο, ἀπὸ ὅπου, ὕστερα ἀπὸ ἄλλες δυὸ νύχτες, ἕνας Κεφαλλονίτης πλοίαρχος, ὁ Σκλάσος, ἀραγμένος στὴν Πόλη καὶ περιμένοντας νὰ ταξιδέψει γιὰ τὴν Ὁδησὸς, τὸ ἀνεῦρε καὶ ἔχοντας πάνω στὸ καράβι του ἓνα διάκο πού ὑπηρετοῦσε στὸ Πατριαρχεῖο καὶ πού ἤθελε κι αὐτὸς νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Πόλη τῶν Σφαγῶν καὶ τῆς Λεηλασίας, τὸ ἀνέσυρε, τὸ ἀναγνώρισε καὶ τὸ μετέφερε στὴν Ὁδησὸς γιὰ νὰ τοῦ ἀποδοθοῦν ἐκεῖ αὐτοκρατορικὲς τιμές. Καὶ τί ἄραγε, ἀπέγινε ὁ Πατριάρχης Εὐγένιος; Αὐτὸς, ἄλλος μάρτυρας, μέσα σὲ λίγες μέρες, στὶς 22 Ἀπριλίου δέχθηκε τρομακτικὴ ἐπίθεση τοῦ τουρκικοῦ ὄχλου. Μὲ φοβερὲς προσβολές, πριπηλακισμούς καὶ θρισιές ἀπὸ μέρους ὄλων τῶν ἀποβρασμάτων τῆς φανατισμένης μουσουλμανικῆς κοινωνίας, πού ἀνέκαθεν ἀποτελοῦσαν τμημα τῆς πολιτικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, ὄρμησαν ἐναντίον του μὲ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 155 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 7 τεύχους.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 173)

Ὁ ρόλος τοῦ διακόνου στὴ θεῖα λατρεία εἶναι μὲ πολλὴ σοφία καθορισμένος. Ἐκτελεῖ χρέη τελετάρχου πρὸς δύο κατευθύνσεις: πρὸς τὸ λαὸ καὶ πρὸς τὸν ἱερέα. Δὲν εὐχεται πρὸς τὸ Θεὸ (ἐκτὸς ἐξαιρέσεων: «Ἀντιλαθοῦ...», «Ἐλέησον ἡμᾶς, ὁ Θεός...», «Σῶσον, ὁ Θεός, τὸν λαόν σου...»)· αὐτὸ εἶναι ἔργο τοῦ ἱερέως. Θέτει ὅμως στὸ στόμα τοῦ λαοῦ τὰ αἰτήματα τῆς προσευχῆς (εἰρηνικά, ἐκτενής, πληρωτικά, αἰτήσεις κ.λπ.) καὶ καθορίζει τὴν στάσι του κατ' αὐτὴν («Σοφία», «Πρόσχωμεν», «Κλίναντες τὰ γόνατα...»). Στὸν ἱερέα ἐξ ἄλλου ὑπεθυμίζει τί πρέπει νὰ κάμῃ καὶ ἀκόμη τί πρέπει νὰ εἴπῃ, ἀπευθυνόμενος πρὸς αὐτὸν πάντοτε μὲ ἄκρα εὐγένεια καὶ σεμνότητα καὶ ἀποκαλώντας τὸν «κύριο» («δέσποτα»). Οἱ φράσεις του εἶναι σύντομες καὶ βρίσκονται σὲ ἀπόλυτη ἀνταπόκρι-

σι πρὸς τὰ λεκτέα ἢ πρακτέα ἀπὸ τὸν ἱερέα: «Εὐλόγησον» — «Εὐλογητὸς ὁ Θεός...» ἢ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...», «Ἐπαρον» — «Ὅτι αἴρεται...», «Θῦσον» — «Θύεται...», «Νῦξον» — «...ἔνυξε...», «Κάλυψον» — «Ἐκάλυψεν...», «Μέλισσον» — «Μελίζεται...» καὶ τὰ ὅμοια. Σὲ μερικὲς μάλιστα περιπτώσεις οἱ διακονικὲς παρακελεύσεις δειχθῆκαν πιὸ ἀνθεκτικὲς στὴ λειτουργικὴ ἐξέλιξι καὶ παρέμειναν πιστότερες στὴν παλαιότερα πράξι, ὅπως τὸ «Στερεώσον» σπὸν ἀστερισκὸ («Τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν...» τὸ ἀρχαῖο — «Καὶ ἔλθων ὁ ἀστήρ...» τὸ νεώτερο) καὶ τὸ «Ἀγάθυνον» κατὰ τὴ θυμίασι μετὰ τὴ μεγάλη εἴσοδο («Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών...» τὸ ἀρχαῖο — «Τότε ἀνοίσουσι...» τὸ νεώτερο).

(Συνεχίζεται)

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Υποσχέσεις πού δά κρατηδοῦν

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Υπόσχεσθε

Περίοδος υποσχέσεων... Στις πρακτικές τῆς μειοδοσίας ἀντιπαραθέτουμε πλειοδοτικές ἐπαγγελίες. Αὐτά πού παραλείψαμε στό παρελθόν καί στό παρόν τά μεταθέτουμε γιά τὸ ἄμεσο ἢ ἕμμεσο μέλλον. Τά διασταυρούμενα... θά πυροδοτοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα καί μᾶς κάνουν ὅλους νά διερωτώμεθα στήν κυριολεξία τί «μέρος τοῦ λόγου» εἶναι ἄραγε αὐτά τά θά;

Οἱ υποσχέσεις συνήθως γίνονται μέ τὸ ἀζημίωτο. Θυμᾶμαι τὸν παπού μου πού θυμόσοφα ἔλεγε: «Τὸ τάξιμο, παιδί μου, δὲν χαλαίει σπῆτι, τό... δόσιμο χαλαίει». Γι' αὐτὸ μετὰ τὸν καιρὸ τῶν ἐπαγγελιῶν ἀκολουθοῦν συνήθως φειδωλές οἱ πραγματοποιήσεις ἢ καί καθόλου. «Εἶπα, ξεῖπα». Πολλοὶ μάλιστα ξιπάζονται κιόλας γιά τὴν μὴ τήρηση τῶν ὑποσχημένων. Τὸ σύνθημα ρίχνεται: «ὑπόσχεσθε, ὑπόσχεσθε, ὑπόσχεσθε... Ὅσο περισσότερα ὑπόσχεσθε, τόσο λιγότερο θά θυμοῦνται τί ὑποσχεθήκατε, καί θά εἶναι καί εὐχαριστημένοι γιά τὰ λίγα πού θά τοὺς δώσετε. Ὅταν μάλιστα ἔχετε νά κάνετε μέ ἀνθρώπους ἑλλειπτικῆς μνήμης τότε τὸ σύνθημα λειτουργεῖ ἀλάνθαστα».

«Διαβολικὴ» ψυχολογία

Ἄν θελήσουμε τώρα νά ἐγκύψουμε γιά λίγο στήν ψυχολογία τοῦ πολλὰ ὑποσχομένου καί οὐδὲν δίδοντος τελικὰ ἀτόμου θά διαπιστώσουμε,

α) κατὰ πρῶτον λόγον τὴν ἠθελημένη ὑποτίμηση πού κάνει τῆς νοημοσύνης τοῦ συνανθρώπου του καί ὑπερεκτίμηση τῶν δικῶν του ἱκανοτήτων. Αὐτὸς εἶναι πῶς ἐξυπνος, ὁ ἄλλος δὲν θά τὸν καταλάβει καί θά καταπιεῖ ὅ,τι θά τοῦ προσφέρει. Ἐπειτα,

β) ξεκινώντας ἀπὸ συγκεκριμένες ἀνάγκες τοῦ συνουμιότη τοῦ τοῦ ἐξάπτει τὴν ἐπιθυμία, τὸν πείθει ὅτι ὁ μόνος ἱκανὸς νά τοῦ παράσχει αὐτά πού τοῦ ὑπόσχεται εἶναι αὐτὸς καί μάλιστα, αὐθωρεῖ καί παραχρῆμα θά τοῦ δώσει ὅ,τι κανεὶς ἄλλος μέχρι τώρα δὲν τοῦ ἔχει προσφέρει. Στῆ συνέχεια,

γ) θέτει ἐν ἀμφιβολία τίς υποσχέσεις ἄλλων προσώπων. «Ἐκεῖνοι σᾶς κοροῦδεοῦν». Ἐμεῖς ποτέ. Αὐτά πού σᾶς λένε δὲν πρόκειται νά τὰ πραγματοποιήσουν οὐδέποτε! Σὲ περίπτωση πού ἀθετεῖ τίς υποσχέσεις του,

δ) ἔχει πάντοτε ἔτοιμη τὴν δικαιολογία ὅτι δὲν ὀφείλεται σ' αὐτὸν ἡ ἀθέτηση τῶν ὑποσχέσεων· ἄλλοι φταῖνε, συγκεκριμένοι ἐπώνυμοι καί ἀνώνυμοι, ἰδιαίτερα ἀνώνυμοι.

Σ' ὅλα αὐτά τολμῶ νά ὑποστηρίξω ὅτι ὑποκρύπτεται μία δ ι α β ο λ ι κ ῆ ψυχολογία πού τὴν συναντᾶμε τόσο στό τρίτο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως ὅπου καί ἡ δοκιμασία καί πτώση τῶν πρωτοπλάστων ὅσο καί στήν διήγηση γιά τοὺς πειρασμοὺς τοῦ Κυρίου καί τῆς νίκης Του κατὰ τοῦ διαδόλου (Ματθ. δ' 1-11). Καί στίς δύο περιπτώσεις ὁ διάβολος ἐμφανίζεται σὰν πραγματευτῆς χωρὶς πρᾶματα, σὰν ξενοδόχος χωρὶς ξενοδοχεῖο. Ἡ τέχνη του συνίσταται στό νά ἐξαπατήσει, νά δημιουργήσει ἀμφιβολίες, νά ἀμφισβητήσῃ, νά ὑποσχεθεῖ πολλά, νά θέσῃ στήν κυκλοφορία νόμισμα χωρὶς ἀντίκρουσμα, προτάσεις βραχυπρόθεσμων λύσεων πού τελικὰ βραχυκυκλώνουν τοὺς πρωτοπλάστους καί τοὺς ἀπογόνους τοὺς ἢ γίνονται ἀντιληπτές ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ ὁ ὁποῖος καί τίς ἀποκαλύπτει. Στις μεθοδεῖες ἀντιπαραθέτει τὴν ὀρθὴ ἐκτίμηση τῶν καταστάσεων καί τῶν ἀναγκῶν καί τὴν ἀναγωγή τους στήν πραγματικότητα μέ τὴν ὑπέρβαση τῶν φαντασιώσεων. Ἀξίζει πραγματικὰ μία μελέτη τῶν δύο κομματιῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς πού ἀναφέραμε κάτω ἀπὸ τὸ πρῶσιμα τῶν ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων καί τῆς ὁ ρ θ ἦ ς ἀ ν τ ι σ τ ᾶ σ ε ω ς σ' αὐτές.

Ἀντιδράσεις

Γιατί, κάποτε οἱ ἄνθρωποι, ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὴν κοροϊδία καί τὴν μὴ ἀνταπόκριση ὑποσχέσεων καί τηρήσεως, ἀγανακτοῦν, ἀντιστέκονται καί ἀντιδροῦν. Οἱ ἀντιδράσεις τους μπορεῖ νά ποικίλουν.

Μία πρώτη ὀξεία ἀντίδραση εἶναι νὰ τιμωρήσουν ὅταν μποροῦν ὅλους ἐκείνους πού ὑποσχέθηκαν καί δέν τήρησαν τόν λόγο τους. Κάτι τέτοιο ἔχουν πολλές εὐκαιρίες νὰ τὸ κάνουν, σέ πολλά ἐπίπεδα καί μερικές φορές πολὺ ἐπιθετικά.

Μία δεύτερη ἀντίδραση συνίσταται σὸς κι αὐτοὶ νὰ δίνουν ὑποσχέσεις καί νὰ μὴ τις τηροῦν. Μιμούμενοι τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας, ἀκολουθοῦν τὸ κακὸ παράδειγμά τους. «Ἔτσι τὸ εἶπα, ἐσὺ τὸ πίστεψες;» ἀκοῦμε νὰ λέγεται συχνά. Ἡ ἀντι-αγωγή σέ πλήρη δόξα.

Παλιότερα γνωρίζαμε, ὅτι τὸ πᾶν στὴ σχέση γονέων - παιδιῶν ἦταν νὰ μπορέσει ὁ γονιὸς νὰ ἀποσπάσει τὴν ὑπόσχεση τοῦ παιδιοῦ ὅτι δέν θὰ κάνει κάτι κακὸ ἢ ὅτι θὰ κάνει κάτι καλὸ. Τὸ παιδί δεσμευόταν καί ὑποχρεωνόταν νὰ τηρήσει τὴν ὑπόσχεσή του. Τὸ ἴδιο ὅμως δεσμευόταν κι ὁ γονιός, ἔστω κι ἂν αὐτὴ ἡ ὑπόσχεση στὴν διαπραγματεύσή του μὲ τὸ παιδί πρόδιδε ἓνα εἶδος συναλλαγῆς.

«Ἦξερα, ὅτι ἅμα ὑποσχόταν κάτι, θὰ τὸ ἔκανε, ἔστω κι ἂν αὐτὸ μπορεῖ φαινομενικά νὰ φαινόταν μειωτικὸ τοῦ κύρους της», μοῦ ἐμπιστευόταν φίλος, ὅταν θυμόταν, μεγάλος πιά, τὴ σχέση του μὲ τὴ μητέρα του.

«Ἀρκεῖ νὰ τὸ ὑποσχεθεῖ, τότε θὰ τὸ κάνει σίγουρα. Δέν ἔχω καμιὰ ἀμφιβολία. Ὁ λόγος του εἶναι συμβόλαιο», μοῦ ἐμπιστευόταν ἓνας φίλος γιὰ τὸ φίλο του. «Ἄν δέν τὸ κάνει, αὐτὸ σημαίνει ὅτι πραγματικά θρῖσκειται σέ ἀδυναμία». Ὅπου ὑπάρχει εἰλικρινῆς πρόθεση ἐκ μέρους τοῦ ἐπαγγελματιμένου, σέ περίπτωση ἀδυναμίας του νὰ ἐκπληρώσει τὴν ὑπόσχεση, ὁ δεχθεὶς τὴν ὑπόσχεση ἔχει τὴν διάθεση νὰ βεῖξει κατανόηση καί νὰ τοῦ παραχωρήσει περίοδο χάριτος.

Αὐτὴ ἡ ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη οἰκοδομεῖ τις σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἀπεναντίας ἡ διάψευση τῶν ὑποσχέσεων ὄχι μόνον ἀπογοητεύει ἀλλὰ ὀδηγεῖ στὴν ἀνταπόδοση τῶν ἴσων καί μεγαλυτέρων καί μάλιστα πρὸς πᾶσαν κατεύθυνση καί ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἔνοχη πλευρά. Ὁ ἄπαξ ἢ πολλακίς ἐξαπατηθεὶς ἐξαπατᾶ καί ὁ ἴδιος κατ' ἐξακολούθησιν. Οἱ ἀνθρώπινες καί οἱ κοινωνικὲς σχέσεις τινάζονται τότε στὸν ἀέρα.

Ὁ τρίτος τρόπος

Γι' αὐτὸ καί ὀρισμένοι, παρὰ τὴν δίκαιη ὀργή καί ἀγανάκτηση ἀντιδρῶν μ' ἕναν τριτοδιαφορετικὸ

τρόπο. Αὐτὸ πού ὑπόσχονται θὰ τὸ τηρήσουν. Γνωρίζοντας τὴ διασάλευσή τῶν σχέσεων ἀπὸ τὴ μὴ τήρησή τῶν ὑποσχέσεων διακινδυνεύουν αὐτοὶ μόνοι, μὲ συνέπεια ἀκόμα καί νὰ τοὺς εἰρωνευτοῦν γι' αὐτὸ, νὰ κρατᾶνε τις ὑποσχέσεις τους. Παίρνουν ὅμως κάποια «ἀσφαλιστικά» μέτρα, ἂν μπορούμε νὰ τὰ ὀνομάσουμε ἔτσι.

Δέν ὑπόσχονται ἀφειδῶς, εὐκαιρῶς - ἀκαιρῶς, ἀριστερὰ - δεξιὰ. Αὐτὸ ὅμως πού θὰ ὑποσχεθοῦν θὰ τὸ τηρήσουν. Πρὶν ὅμως ὑποσχεθοῦν κάτι ὑπολογίζονται τις συνέπειες. Μπορῶ ἢ δέν μπορῶ νὰ φέρω εἰς πέρας τὴν ὑπόσχεσή μου; Τὸν λόγο πού θὰ δώσω μπορῶ νὰ τὸν τηρήσω; Ὅταν δίνω τὸ χέρι μου στὸν ἄλλο, χειρονομία δηλωτικὴ τῆς συμφωνίας, συλλογίζομαι ἂν θὰ μπορῶ νὰ δίνω χεῖρα βοηθείας ἢ θὰ σηκώνω σέ λίγο καί τὰ δύο μου χέρια ψηλά, σημάδι ἀδυναμίας νὰ ὀλοκληρώσω τὴν συμφωνία μου;

Τοὺς διακρίνει ἡ διάκριση προσώπων καί καταστάσεων. Θέτουν μίαν σειρά ἐρωτημάτων στὰ ὅποια εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἀπαντήσουν ἐκ τῶν προτέρων.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἡ ὑπόσχεση τοῦ Πατέρα.
Σχέδιο τοῦ Κώστα Μαργέλη.

Πότε ὑπόσχομαι; Σὲ ποιὸν ὑπόσχομαι; Τί ὑπόσχομαι; Πῶς θὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσή μου; Γιατί τὸ ὑπόσχομαι; Καί ἄλλα παρόμοια ἐρωτήματα.

Ἐκινῶν ἀπὸ μίαν συνείδηση ἐθύνης ὅτι αὐτὸ πού ὑπόσχονται πρέπει καί νὰ τὸ ἐκπληρώσουν. Δέν θεωροῦν αὐτονόητο ὅτι μποροῦν νὰ τὰ κάνουν

“ΑΓΙΑΣΘΗΤΩ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΣΟΥ,”

Του Ἀρχιμ. κ. ΠΑΝΤ. ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗ
Ἱεροκήρυκος Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

Β’.

«Ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου». Εἶθε νὰ ἀγιάζεται τὸ ὄνομά σου. Ἄν ρωτήσουμε τὴν Ἀγ. Γραφή ποιά εἶναι ἡ κατ’ ἐξοχὴν ιδιότητα τοῦ Θεοῦ, θὰ μᾶς ἀπαντήσῃ: ἡ ἀγιότητα. Τί σημαίνει ὁμως ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ; Ἄς προσπαθῆσουμε νὰ πλησιάσουμε αὐτὴν τὴν ἔννοια.

Ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ σημαίνει πρῶτα ἀπ’ ὅλα ὅτι στὸ Θεὸ δὲν βρίσκεται τίποτα ἀκατόρθωτο, χαμηλό, ἀγενές. Ἀκόμη σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι διαφορετικὸς ἀπ’ ὅτι σημαίνει κόσμος, κοσμικὸς. Εἶναι μυστηριωδῶς χωρισμένος ἀπ’ τὸν κόσμο καὶ ἀπροσπέλαστος. Μὲ κανένα ὄρο δὲν μπορούμε νὰ τὸν ἐκφράσουμε. Καμία βία δὲν μπορεῖ νὰ τὸν ἀγγίξει. Ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ σημαίνει ὅτι σ’ Αὐτὸν δὲν βρίσκεται τίποτε κακό, κανένα ἴψωμα, καμία ἀδικία, καμία βία, τίποτε ἀκάθαρ-

(* Συναξια ἐκ τῆς σελ. 141 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 7 τεύχους.

ὄλα. Κινοῦνται στὰ ὄριά τους πού φροντίζουν νὰ τὰ γνωρίζουν. Ἡ α ὐ τ ο γ υ ω σ ί α ἀποτελεῖ κανόνα ἀπαράβατο γιὰ νὰ λειτουργήσῃ τὸ διώνυμο ὑπόσχεση - τήρηση καὶ νὰ μάθουμε τὰ μέτρα μας* γιατί ἀλλιῶς θὰ ὑποσχόμεσθε τὰ πάντα μὲ κίνδυνο ν’ ἀπογοητεύσουμε τοὺς πάντες. Γνωρίζουν ἐν τούτοις ὅτι ὅποιαδήποτε ὑπόσχεση γιὰ νὰ τηρηθεῖ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάποιες ἐγγυήσεις καὶ ἀπὸ βοήθεια.

Τὸ Πρότυπο πού δὲν ἀπογοητεύει

Ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ μόνος του δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ στὸ ὕψος τῶν ὑποσχέσεων. Μόνον Ἐνας μπορεῖ νὰ ὑπόσχεται καὶ νὰ τηρεῖ, νὰ ὑπόσχεται καὶ νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν τήρηση τῶν ἐπαγγελιῶν Του. «Πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος» (διότι εἶναι πιστὸς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὰς ὑποσχέσεις, Ἑβραῖους ι’ 23). Ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας ὑποσχόμενος Θεός, ἕνας Θεὸς τῶν ὑποσχέσεων, ὑποσχέσεων πού τηρεῖ. Ἐμεῖς μπορούμε μὲ τὴν πίστη νὰ πετυχαίνομε τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ («διὰ πίσεως... ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν», Ἑβραῖους ια’ 33).

Μπορούμε ἀκόμα μὲ τὴ δική Του δύναμη καὶ βοήθεια νὰ τηροῦμε ὑποσχέσεις πού δίνουμε καὶ οἱ ὁποῖες εἶναι σύμφωνες μὲ τὸ θέλημά Του. Ἄν ἔχουμε ἀνάγκη τῆς δυνάμεώς Του καὶ τῆς βοήθειάς Του γιὰ νὰ φέρομε εἰς πέρας τὶς ὑποσχέσεις μας, πολὺ περισσότερο ἔχου-

το, ἀλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθός. Αὐτὴ ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ὁμως δὲν εἶναι ἕνας νόμος ἀναγκαστικὸς, πού σ’ αὐτὸν ὑπακούει ὁ Θεὸς καὶ τὸν πραγματοποιεῖ πλήρως, ἀλλὰ Αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶναι ἡ ἀγαθότητα. Ὅποιος μιλάει γιὰ τὸ καλὸ, μιλάει γιὰ τὸ Θεό. «Οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός» λέγει καὶ ὁ Κύριος. Ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἀπλῶς μία διάθεσός Του, ἀλλὰ εἶναι ἡ πραγματικότητά Του. Ἀγαθότητα καὶ πραγματικότητα ταυτίζονται στὸ Θεὸ καὶ ἀπ’ αὐτὴν τὴν ταύτησιν πηγάζει ἕνα φῶς. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀγιότητα.

Τὸ πρῶτο, λοιπόν, αἶτημα τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» λέγει: Εἶθε νὰ ἀγιάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δηλ. αὐτὸς ὁ Θεός. Ποιὲς ὁμως εἶναι οἱ συνέπειες αὐτῆς τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ; Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι Αὐτὸς «ἐν ἀπροσίτῳ φωτὶ κατοικεῖ» καὶ τὸν Θεόν, ὅπως λέει ὁ Ἀπ. Παῦλος «εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται»

μὲ ἀνάγκη τὸ Π α ρ ά δ ε ι γ μ ά Του, παράδειγμα ἐνὸς Θεοῦ πού ὑπόσχεται καὶ κρατάει τὸ λόγο Του, τηρεῖ τὶς ὑποσχέσεις Του.

Ἀξίζει πραγματικὰ τὸν κόπο μιὰ μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὑπ’ αὐτὴν τὴν ὀπτική γωνία*. Τί ὑποσχέθηκε ὁ Θεὸς καὶ δὲν πραγματοποιήθηκε ἢ δὲν θὰ πραγματοποιηθεῖ; Μὲ διαδοχικὲς προσεγγίσεις πλησιάζομε τὶς ἐπαγγελίες Του.

Τὶς μέρες αὐτὲς ξαναζοῦμε μὲ χαρὰ τὴν ἀποστολὴν στὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἐ π α γ γ ε λ ί α ς τοῦ Πατρὸς ἐκ μέρους τοῦ Ἀναστάσιου καὶ Ἀναληφθέντος Κυρίου μας, τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος «ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε» (Λουκᾶ κδ’ 49, Πράξεις δ’ 33). Μόνον πού χρειάζεται τὰ μάτια μας νὰ βλέπομε καὶ τ’ αὐτιά μας ν’ ἀκούνε. Γι’ αὐτοὺς πού ξέρουν νὰ βλέπομε καὶ ν’ ἀκούνε ἡ ἐπαγγελία ἔγινε δωρεὰ. Χρειάζεται, λοιπόν, ὄχι μόνον νὰ βλέπομε τὶς ἀθετημένους ὑποσχέσεις πού μᾶς ἀπογοήτευσαν καὶ μᾶς ἀπογοητεύουν ἀλλὰ καὶ ὅσες πραγματοποιήθηκαν ἤδη καὶ μᾶς χαροποιοῦν!

* Συνιστῶ στοὺς ἀναγνώστες νὰ μελετήσουν μὲ πολλὴ προσοχὴ τὸ λήμμα «ἐπαγγελίες» στὸ Λ ε ξ ι κ ὸ Β ι β λ ι κ ῆ ς Θεολογίας, ἔκδοσις τοῦ «Βιβλικοῦ Κέντρου Ἄρτος Ζωῆς», Ἀθήνα 1980, στήλες 380 - 385. Θὰ ἔχουν μιὰ πανοραμικὴ διαχρονικὴ σύνθεσιν τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀγίας Γραφῆς πάνω σ’ αὐτὸ τὸ θέμα. Ἐπόσχομαι... ὅτι ἡ ὠφέλειά τους θὰ εἶναι μεγάλη ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς.

(Α' Τιμ. στ' 16). Ἀλλὰ ἐνῶ ὁ Θεὸς εἶναι ἀπροσπέλαστος, ὅμως Ἐκεῖνος ἀπὸ μιᾶ ἀπόφαση, πὺν ξεφεύγει ἀπὸ τὰ δικά μας κριτήρια, ἦλθε σὲ μᾶς. Ἀπ' τὸ μυστήριο τοῦ ἐρχομοῦ Του ἐξαρτῶνται τὰ πάντα. Ὁ ἐρχομὸς Του αὐτὸς σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι παντοῦ. Καὶ σὲ μᾶς. Ἐδῶ καὶ τώρα. Καὶ σ' ὅλους τοὺς τόπους καὶ χώρους. Δηλ. ὁ Θεὸς πέρασε τὰ σύνορα, πὺν Τὸν χώριζαν ἀπὸ μᾶς. Κατοικεῖ ἀνάμεσά μας. Καὶ ὁ πιστὸς ἀφείλει μὲ τὴν πίστη του, μὲ τὴν ἀγάπη του, μὲ δλόκληρη τὴν ἐσωτερικὴ του στάση νὰ ἀγιάζει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, στὸν ἑαυτὸ του καὶ στὸ περιβάλλον του.

Ἀλλὰ ὁ ἀγιασμοὸς βασικὰ δὲν εἶναι μιὰ πράξη τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ἀγιάζει τὸν ἄνθρωπο. Γιατὶ μόνο ὁ Θεὸς εἶναι ἅγιος. Ἐμεῖς ἁμαρτωλοί. Αὐτὴ ἡ διασάφηση τοποθετεῖ τὸν ἄνθρωπο μπροστὰ στὴν ἀλήθεια τῆς ὑπάρξεώς του. Εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς λυτρωμένης ζωῆς. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, πὺν μᾶς διδάσκει ὁ Κύριος, πρὶν ἀπ' ὅτιδήποτε ἄλλο νὰ προσευχόμαστε γι' αὐτό: Για τὸν ἀγιασμὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Ἄς σκεφθοῦμε πόσοι ἄνθρωποι δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἔχουν ξεχάσει τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἢ ὅτι δὲν σημαίνει αὐτὸ τίποτα γι' αὐτούς. Ἀκόμη πολλοὶ χριστιανοὶ λυποῦνται γιατί ἡ Ἐκκλησία δὲν παρουσιάζει πάντα, ὅσο πρέπει ζωντανὰ καὶ κατανοητὰ, τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοῦμε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πῶς σπάνια, ἀλλὰ πῶς καθαρὰ καὶ συνειδητὰ. Γιατὶ δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ἀπαγγελία ἐνὸς ὀνόματος, ἀλλὰ γιὰ μιὰ κίνηση τῆς καρδιᾶς, πὺν πρέπει νὰ μᾶς ἐπηρεάζει βαθύτατα. Ἄς σκεφθοῦμε πῶς γίνεται λόγος γιὰ τὸ Θεό. Ἀπὸ ποιητὲς καὶ συγγραφεῖς καὶ πολιτικὸς καὶ λογοπλόκοις ὄλων τῶν εἰδῶν. Καὶ ἀκόμη ἄς θυμηθοῦμε τὶς συκοφαντίες καὶ τὶς ὑβρεῖς κατὰ τοῦ Θεοῦ, πὺν γίνονται ὄλο καὶ πῶς ἀδιάντροπες. Καὶ ἀκόμη τὴν ἐπιπόλαιη χρῆση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ. Σὰν ἓνα ἐπιφώνημα χωρὶς σημασία. Πὺν μοιάζει σὰν ἀπόηχος μιᾶς λέξεως, πὺν θὰ ἔπρεπε νὰ τὴν προφέρουμε μὲ δέος.

Γιατὶ ὁ Θεὸς ἔδωσε στὰ πάντα τὴν ὑπαρξή τους. Καὶ μέσα ἀπ' ὄλα πρέπει ν' ἀκτινοβολεῖ τὸ φῶς Του. Καὶ ὄλα νὰ Τοῦ προσφέρουν δόξα. Καὶ πρὸ πάντων ὁ ἄνθρωπος. Ὅμως ὁ ἄνθρωπος, ἀκριβῶς, γίνεται ἓνα ἀδιαπέραστο τεῖχος γιὰ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς θέλησε νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος. Πραγματικὰ ἐλεύθερος. Δηλ. νὰ μπορεῖ νὰ κάνει ὅ,τι θέλει, ἀκόμα καὶ ἐνάντια στὴν θέληση τοῦ Θεοῦ. Νὰ μπορεῖ κάθε φορὰ νὰ πεῖ ναι ἢ ὄχι. Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶπε ὄχι. Ἐτοὶ ἔπεσε τόσο σκοτάδι στὸν κόσμον, τέτοια σύγχυση, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ μπορεῖ νὰ ζεῖ, σὰν νὰ μὴ ὑπῆρχε Θεός. Νὰ σκέπτεται φιλοσοφικὰ συστήματα, πὺν στὴ βάση τους ἔχουν τὴν ἄρνηση τοῦ Θεοῦ. Νὰ ἐφαρ-

μῶζει πολιτικὰ συστήματα, πὺν σὰν προϋπόθεσή τους ἔχουν τὴν κατάρρηση τῆς πίστεως. Εἶναι τὸ μυστήριο τοῦ κακοῦ.

Γι' αὐτὸ μὲ κάθε σοβαρότητα πρέπει νὰ παρακαλοῦμε νὰ ἀγιάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μέσα μας καὶ γύρω μας, γιὰ νὰ φωτίζονται τὰ σκοτάδια πὺν κυριαρχοῦν. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι, μόνο δταν ἀγιάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, μένει ὁ ἄνθρωπος σῶος. Ὅσες φορὲς στὴ ροὴ τῆς ἱστορίας λησμονήθηκε ἢ ἔγινε κατάρρηση τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, λησμονήθηκε ἢ ἔγινε κατάρρηση τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου. Ἐτοὶ μιὰ ἐπιστήμη, πὺν ξεπερνᾶ τὰ ὄρια τῆς, βλέπει τὸν ἄνθρωπο σὰν ἓνα ἐξελιγμένο θηρίο. Μιὰ τυφλὴ φιλοσοφία τοῦ πολιτισμοῦ τὸν παίρνει σὰν ἓνα οἰκονομικὸ ἢ κοινωνικὸ ὄν. Τέλος ἐρχεται ὁ δλοκληρωτισμὸς μὲ τὶς ποικίλες μορφές του καὶ κάνει τὸν ἄνθρωπο ἓνα ὕλικὸ καὶ ἓνα ὄργανο γιὰ τὴν ἐπιβολὴ τῶν σκοπῶν του. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπαναλαμβάνουμε αὐτὸ τὸ αἴτημα γιὰ τὸν ἀγιασμὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζει τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου, πὺν χάνεται, δταν ξεχνᾶμε τὸν Δημιουργό του. Πρέπει νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ βασιλεύει στὸ πνεῦμα καὶ στὴν καρδιά μας. Ὁ 67ος ψαλμὸς ἀρχίζει μὲ τὶς λέξεις «Ἀναστήτω ὁ Θεὸς καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ». Ἀκριβῶς αὐτὸ πρέπει νὰ ζητᾶμε: Ἀναστήσου Κύριε μέσα στὴ ζωὴ μου. Μὴ ἐπιτρέψεις, ὥστε ὄλα τὰ δυνατὰ νὰ γίνονται πραγματικότητα μέσα μου καὶ μόνο ἐσὺ νὰ μὴ γίνεσαι. Νὰ σκέπτομαι ὄλη τὴν ἡμέρα χιλιάδες πράγματα ἐκτὸς ἀπὸ Σένα. Νὰ Σὲ θυμᾶμαι μὲ δυσκολία πρῶτὶ καὶ βράδυ, καὶ ἂν Σὲ θυμᾶμαι, καὶ ἀμέσως μετὰ νὰ ἀπομακρύνωμαι ἀπὸ Σένα. Εἶθε νὰ εἶσαι Σὺ στὴ ζωὴ μου Ἐκεῖνος, πὺν εἶναι ἅγιος καὶ Κύριος.

Ὅποιος θὰ εἶχε πραγματικὰ ἐνότητα καὶ δύναμη καρδιᾶς θὰ μποροῦσε νὰ συμπυκνώσει τὴν προσευχὴ ὄλης τῆς ζωῆς του στὸ αἴτημα: Κύριε, ἀναστήσου μέσα μου. Ὅλα τότε θὰ ἔμπαιναν σὲ τάξη. Τὰ μέτρα, οἱ ἀξίες, οἱ σκοποὶ. Θὰ μποροῦσε τότε ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὸ μεγάλο καὶ στὸ μικρὸ, στὸ γνήσιο καὶ στὸ ψεύτικο, στὸ φαινομενικὸ καὶ στὸ πραγματικὸ. Γιατὶ ἀλλοιῶς κάθε ἀνθρώπινος λόγος ἢ πράξη δὲν μποροῦν νὰ ἐξασφαλισθοῦν ἀπὸ τὴν κατάρρηση ἢ τὴν πλάνη. Ἀκόμη καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ γίνεῖ ἓνα κούφιο σύνθημα. Καὶ εἶναι ἓνας μακρὸς δρόμος νὰ φθάσουμε, ἀπὸ τὴν κενὴ ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, στὴν χαρὰ, πὺν δίνει τὸ ὄνομά Του: «Ἐγὼ εἶμι ὁ ὄν», ἐγὼ εἶμαι αὐτός, πὺν θέλω νὰ εἶμαι κοντὰ σας.

Γι' αὐτὸ ἄς παρακαλοῦμε τὸν Θεὸ μὲ τὶς μικρές μας δυνάμεις. Νὰ Τὸν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς χαρίζει

ΕΚΕΡΔΙΣΕ “ΣΤΑΧΥΑΣ ΑΕΙΖΩΪΑΣ,,

Τοῦ Ἀρχιμ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΣΤΕΦΑ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Μ. Τρίκκης καὶ Σταγῶν

4. Ἀριστα σὶς «ἐξέτασεις».

Οἱ σεισμικὲς δονήσεις, ποὺ σημειώνονται στὸ ἔδαφος διαφόρων περιοχῶν, ὅταν εἶναι μικρὲς, εἶναι συνήθως ἀλλεπάλληλες καὶ ἀνυπολόγιστες. Ὅταν εἶναι μεγάλες καὶ καταστρεπτικὲς εἶναι πολὺ ὑπολογίσιμες. Εὐτυχῶς ποὺ τὶς πὺ πολλὰς φορὲς γιὰ μακροχρόνιο διάστημα εἶναι ἀνεπανάληπτες. Δὲν λείπουν βέβαια οἱ περιπτώσεις, ποὺ στὴ μιὰ φοβερὴ σεισμικὴ δόνηση προστίθεται πολὺ γρηγόρα καὶ δεύτερη. Μάλιστα ἡ δεύτερη ἔρχεται περισσότερο ἰσχυρὴ καὶ αἰσθητὴ, περισσότερο καταστρεπτικὴ.

Ἡ Ἀδελφότης τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τῶν Μετεώρων δὲν εἶχε ἀκόμη συνέλθει ἀπὸ τὸν «καταστρεπτικὸ σεισμὸ» τῆς ἀσθενείας καὶ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τῆς ἐπὶ δεκατρία χρόνια λατρευτῆς τῆς Γερόντισσας Ἀγαθοκλήτης. Μὲ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἐνθρόνισιν τῆς διαδόχου τῆς Μοναχῆς Χριστονύμφης ἄνοιγε γιὰ τὴν Ἀδελφότητα μιὰ νέα περίοδος γαλήνης, πνευματικῶν ἀγώνων καὶ δημιουργίας. Ξαφνικὰ ὅμως, ἐπάνω στὸ μῆνα ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς τῆς διαδόχου Καθηγουμένης, νέα «σεισμικὴ δόνηση» συγκλονίζει τὰ «θεμέλια» τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Σοβαρωτάτη καὶ ἀνησυχητικὴ μορφῆς ἀσθένεια παρουσιάζεται στὴ Γερόντισσα Χριστονύμφη. Οἱ ἀρμόδιοι ἰατροὶ μὲ ἐκδηλῆ τὴν ἀπορία, ἀνησυχία καὶ συγκίνησιν τοὺς γνωματεύουν, ὅτι τὸ νέο αὐτὸ ἐλπιδοφόρο «κυπαρίσσι» δὲν ἔχει πλέον παρὰ ἐλάχιστους μόνο μῆνες ζωῆς!

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 143 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

Ἐκεῖνος τὴν διάθεσιν τῆς καρδιάς, ποὺ πηγάζει ἀπὸ τὴν γνώσιν τοῦ ὀνόματός Του. Νὰ μᾶς χαρίζῃ τὸ φόβον Του. Ὅχι τὸν φόβον ἀπ' Αὐτόν, ποὺ εἶναι νοσηρὸς, ἀλλὰ τὸν φόβον Τ ο υ. Δηλ. τὸ νὰ νοιώθουμε «πεπληρωμένοι», γεμάτοι ἀπὸ τὴν πραγματικότητά Του. Νὰ νοιώθουμε πὸς μᾶς ἀγγίζει ἡ χαρὰ τῆς παρουσίας Του. Νὰ μᾶς μεταμορφώνει ἡ ἀγιότητά Του. Γιὰ νὰ ἰσχύει τὸ τοῦ ἱεροῦ πατρὸς «Τὸ ὄνομά Σου δοξασθῆτω διὰ τῆς ἡμετέρας ζωῆς, ἵνα πάντες ὀρῶντες ἡμᾶς δοξάζωσί Σε». Αὐτὸ εἶναι πραγματικὰ ὁ πλήρης, ὁ ὀλόκληρος ἄνθρωπος.

(Τέλος)

Πόνος, θλίψη καὶ στενοχωρία (ὅπως ἦτο ἐπόμενο) καταλαμβάνει τὶς καρδιὰς τῶν Ἀδελφῶν καὶ πολλῶν ἄλλων πνευματικῶν ἀδελφῶν καὶ φίλων τῆς Μονῆς. Γίνονται ἀλλεπάλληλες σκέψεις· δίδονται διάφορες ἐρμηνεῖες. Στὸ τέλος ὅμως ὑποτάσσονται ὅλοι στὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Ἡ δοκιμασία αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ γίνῃ ἀφορμὴ ἐντονότερης προσευχῆς καὶ περισσότερο πνευματικῶν καταρτισμοῦ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ποὺ ἀκούστηκαν τότε ἦταν καὶ τοῦτο: Ὅταν ἡ ἀδελφὴ Χριστονύμφη μὲ πολλὴ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν, μὲ σεβασμὸν, υἱικὴ ἀγάπην καὶ αὐτοθυσίαν ἀκόμη, διακονοῦσε τὴν δοκιμαζομένη ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν Γερόντισσά της Ἀγαθοκλήτη τῆς εἶπε σὲ μιὰ στιγμὴ διαλογικῆς συζητήσεως: «Τώρα ποὺ θὰ φύγεις πάρε με κοντά σου. Κάλεσέ με νὰ βρεθοῦμε μαζί στὸν οὐρανόν». Τὸ αἶτημα αὐτὸ δὲν ἦταν ἔκφρασις στιγμιαίας συγκινήσεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Πρέπει νὰ ἦταν φρόνημά της καὶ πόθος τῆς ψυχῆς της. Τὸ μαρτυροῦν οἱ κατοπινὲς ἐπισκέψεις της στὸ μνήμα τῆς μακαριστῆς τῆς Γερόντισσας. Ἐκεῖ ἔπειτα ἀπὸ τὰ κομποσκοίνια καὶ τὶς προσευχὰς της, γιὰ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς της, τῆς ἔλεγε· «τί θὰ γίνῃ, ἀκόμη δὲ φρόντισες νὰ μὲ πάρεις;».

Λιρωτάται κανεῖς: Γιατί ἄραγε ἡ Χριστονύμφη ἔκανε τότε τὶς σκέψεις αὐτές; Νὰ ἦταν ἄραγε ἔκφρασις τῆς ἀπεριόριστης ἀγάπης της πρὸς τὴ βασανιζομένη ἀπὸ τοὺς πόνους Γερόντισσά της; Δὲν φαίνεται νὰ ἦταν μόνο προσπάθεια παρηγορίας καὶ τονώσεως τῆς ἀσθενοῦς Καθηγουμένης της. Πρέπει νὰ ἦταν ἐξωτερίκευσις τοῦ ἐσωτερικοῦ της κόσμου, μέσα στὸν ὁποῖο «δούλευαν» διάφορες πνευματικὲς σκέψεις Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Μεταξὺ ἄλλων εἶχε διαβάσει στὸν Μέγα Ἀθανάσιον, ὅτι «ὁ ἔχων ἀνάπαυσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, τὴν αἰώνιον ἀνάπαυσιν μὴ ἐλπίζετω ἀπολαβεῖν». Ἐπίσης ὅτι «ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν οὐκ ἔστι τῶν ἀναπαυομένων ἐνθάδε, ἀλλ' ἐκείνων ἔστι τῶν ἐν θλίψει πολλῇ καὶ στενοχωρίᾳ διωξάντων τὸν βίον τοῦτον».

Ἀπὸ τότε— δηλαδὴ στὰ 29 χρόνια τῆς ἡλικίας της— ἀρχίζει γιὰ τὴν Γερόντισσα Χριστονύμφη ἡ ἐξάχρονη περίου περιόδου φοβερῆς δοκιμασίας καὶ ταλαιπωρίας της. Φάρμακα, βασανιστικὲς χημειοθεραπείες στὸ ἐσωτερικόν, μετακινήσεις της σὲ Νοσοκομεία

του έξωωτερικού, μεταστάσεις, πόνοι, δύσπνοιες κ.τ.τ. είναι τὰ στοιχεῖα πού συνθέτουν τὴν ἐφεξῆς ζωὴ της. Εἶναι ἡ περίοδος τῶν σπουδαιότερων ἐξετάσεών της. Ἡ βαθμολογία τοῦ πτυχίου της δὲν ἔχει καμιά ἀξία μπροστὰ στὴ βαθμολογία τῶν «ἐξετάσεων» πού ἄρχισε νὰ δίνει μὲ τὴ μακρόχρονη σκληρὴ δοκιμασία της. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος πού εἶχε συνδέσει κάθε προσπάθεια καὶ δραστηριότητα τῆς ζωῆς μὲ τὸ βαθμὸ Ἄριστα δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ πάρει τώρα διαφορετικὸ καὶ μάλιστα μικρότερο βαθμὸ.

Στάθηκε μέχρι τὴν τελευταία της πνοὴ μὲ τὸ κεφάλι ψηλά! «Μὲ τὸ βλέμμα στραμμένο στοῦ Χριστοῦ τὴ μορφῇ». Θεμελιωμένη καὶ ριζωμένη στὴν πίστη. Μὲ φλογερὴ τὴν ἀγάπη της στοῦ νυμφίου της Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ δὲν κάμφθηκε καὶ δὲ λύγισε. Οἱ μεταστατικές ἐπιδεινώσεις της δὲν ἐπηρεάσαν στοῦ ἐλάχιστο τὴν ἀγωνιστικὴ, τὴν πνευματικὴ καὶ τὴ διοικητικὴ προσ-

φορὰ της. Ἀντλοῦσε δύναμη ἀπὸ Ἐκεῖνον καὶ υπερνικώντας τὸ ἔντονο καὶ ἐνοχλητικὸ συνεχὲς πρόβλημα της κατάφερε, κατὰ τὴν ἔκφραση τῆς ἀδελφῆς Θεοτέκνης, «νὰ ἐπιστατεῖ στὴν ὅλη διοίκηση τοῦ Μοναστηριοῦ». Διέθετε καλλιτεχνικὸ γούστο ἀλλὰ καὶ γνώσεις στατικῆς καὶ ἐπιστατοῦσε σὰν εἰδήμων μηχανικὸς καὶ παρακολουθοῦσε προσωπικὰ τὶς οἰκοδομικὲς ἐργασίες. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν της ἀνοικοδομήθηκε ἡ πτέρυγα τῆς παλαιᾶς τραπεζαρίας καὶ τῶν παλαιῶν κελλιῶν. Ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου ἡ οἰκοδομὴ εἶχε καταστῆ ετοιμόρροπη. Οἱ ἐργασίες της ἐκράτησαν ἀρκετὰ χρόνια, στὴ διάρκεια τῶν ὁποίων ἡ Μονὴ εἶχε ἀναστατωθεῖ καὶ εἶχαν δοκιμάσει πολλὴ κούραση ἀκόμη καὶ οἱ πλέον ὑγιεῖς ἀδελφές.

Εὑρίσκει δὲ «τὸ ψυχικὸ σθένος νὰ συμπαρίσταται μὲ συμπόνια σὲ ὄλους τοὺς πονεμένους πού ζητοῦσαν παρηγοριὰ κοντὰ της».

(Συνεχίζεται)

ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΑΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 167)

σκοπὸ τὴν διαπόμπευση καὶ τὸν φόνο του. Γιὰ νὰ γλυτώσει, κατέφυγε σ' ἓνα τούρκικο σπίτι, πίσω ἀπὸ τὸ Φανάρι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν ἄργησαν νὰ τὸν ἀνακαλύψουν οἱ διωκτές του. Τελικὰ, σὲ ἄθλια κατάσταση, δερρόμενος καὶ ἐξευτελιζόμενος, ἐνῶ τὸν ὀδηγοῦσαν πρὸς τὸ Πατριαρχεῖο, μόλις μπόρεσε νὰ σωθεῖ, χάρις στὴν παρέμβαση τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Γενιτσάρων, πού ἔτυχε νὰ περνᾷ ἀπὸ κείνη τὴν περιοχὴ καὶ ἀκούγοντας τὴν ὀχλοδοίᾳ, ἀντιλήφθηκε ὅλα ὅσα σὲ θάρος αὐτοῦ τοῦ γέροντα ἀπειλοῦντο. Μὲ τὸ κῦρος του καὶ τὶς φοβέρες του κατόρθωσε νὰ τὸν σώσει.

Σ' αὐτὸ τὸ φοβερὸ κλίμα ἔζησε ὁ Εὐγένιος, κι ὕστερα ἀπὸ μιὰ πατριαρχεῖα κυριολεκτικὰ πολυστένακτη, ἀπέθανε τὸν ἐπόμενον χρόνον, ἀφήνοντας τὸν θρόνον μὲ τὸ ἀκάνθινο στεφάνι κενό, γιὰ ν' ἀναβῆ, τελικὰ, σ' αὐτὸν ὁ νέος Πατριάρχης, ὁ Ἄνθιμος ὁ Γ', στὶς 30 Ἰουλίου τοῦ 1822.

* * *

Χτυπήματα πάνω σὲ χτυπήματα δέχτηκε ἡ Ἐκκλησία μας, μετὰ τὴν κατάκτηση καὶ γιὰ νὰ φθάσει τὸ Πατριαρχεῖο μας σ' αὐτὸ τὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, πού τώρα ἀντικρίζουμε, πέρασε ἀπὸ τὴν κατασκότεινὴ σήραγγα τῶν περιπετειῶν καὶ καταπιέσεων.

Τὸ πρῶτο ξεκίνησε ἀπὸ τὴν μετατροπὴ τοῦ πάνσεπτου Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, σὲ τζαμί. Ὁ Πατριάρχης Γεννάδιος ὁ Σχολάριος (1454), διάλεξε γιὰ ἔδρα τοῦ Πατριαρχείου, τὸν μεγάλο καὶ ἐπιβλητικὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, πού χτίσθηκε ἀπὸ τὸν Μεγάλον Κωνσταντῖνον, εἰδικὰ γιὰ νὰ κατατίθενται σ' αὐτὸν τὰ ἅγια ἀποστολικά λείψανα καὶ γιὰ

νὰ ἐνταφιάζονται οἱ αὐτοκράτορες καὶ μετὰ τὸ ξανακτίσιμό του ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανό, ἐγκαινιάσθηκε στὶς 28 Ἰουνίου τοῦ 547. Ἀποδίδοντας σ' αὐτόν, ἰδιαίτερο σεβασμὸ, λόγω τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ προσορισμοῦ ἐγκαταστάθηκε ἐκεῖ, ἂν καί, κατὰ τὶς παραδόσεις τότε στὴν ἐποχὴ τῆς Κατάκτησης ἦταν μισοερειπωμένος. Διαπιστώνοντας ὅμως ἀργότερα τὴν ἀνάγκη ἐγκαταστάσεως τοῦ Πατριαρχείου σὲ ἄλλο στερεώτερο κτίριο, κατέφυγε στὸν περιλαμπρὸ Ναὸ τῆς Παμμικαριστοῦ, χτισμένο ἀπὸ τὸν πρωτομάστορα τῶν Παλαιολόγων Μιχαὴλ Γλαβᾶ, ἐγκαταλείποντας τὸν περιλαμπρὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἔδωκε ἀφορμὴ στὸν Κατακτητὴ νὰ τὸν κατεδαφίσει μέσα στὸν σκοταδισμό ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Στὸν τόπο του μὲ τὸν βυζαντινὸν ἀρχιτέκτονα Χριστόδουλο ἔχτισε τὸ μεγάλο Σουλτάν Μεχμέτ Τζαμεσί (στὰ χρόνια 1463 - 1470), πού κι αὐτὸ πάλι, μὲ φοβερὸ σεισμὸ στὶς 22.5.1766, καταστράφηκε, γιὰ νὰ ξαναχτισθεῖ ἀργότερα στὴν ἴδια θέση.

Στὸ Μοναστήρι τῆς Θεοτόκου Παμμικαριστοῦ, ἔργο τοῦ 13ου αἰῶνα, μὲ τὰ θαυμάσια ψηφιδωτὰ, τὸ Πατριαρχεῖο μας μεταφέρθηκε στὰ 1456 καὶ ἐδῶ σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, ὁ νεαρὸς Πορθητῆς, διψώντας γιὰ μάθηση ἐρχόταν σὲ συνάντηση τοῦ Πατριάρχου Γενναδίου Σχολαρίου, γιὰ νὰ συζητεῖ μαζί του θέματα θρησκευτικὰ καὶ πολιτικὰ.

Κύλησαν, ἀπὸ τότε, 104 χρόνια, καὶ τότε, ὁ Σουλτάν Μουράτ ὁ Γ' θέλοντας νὰ πανηγυρίσει τὴν κατάκτηση τῆς Γεωργίας καὶ τοῦ Ἀτζερμπαϊτζάν, μετέτρεψε τὸν πανέμορφο Ναὸ σὲ τζαμί, δίνοντάς του τὴν προσωνομία τοῦ Τεμένους τῆς Νίκης (Φετιχέ Τζαμί).

(Συνεχίζεται)

Η ΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ

Με τη ΜΑΡΙΑ ΜΑΤΖΑΡΗ - ΜΙΧΑΗΛ

7. Πρεσβυτέρα και ένορία

Καλή μου πρεσβυτέρα,

Ἡ εἰκόνα τῆς κυριακάτικης Λειτουργίας στόν ένοριακό ναό εἶναι ἀσφαλῶς κάτι, πού σέ γεμίζει μέ ξεχωριστή χαρά, γι' αὐτό καί τήν περιμένεις μέ λαχτάρα.

Ἐκεῖ, μέσα στό ζεστό σπίτι τοῦ Θεοῦ, πού ἡ φροντίδα τοῦ συζύγου σου ἱερέα καί ἡ δική σου ἔχουν ἐτοιμάσει, θά ξανασυναχθεῖ ὅλη ἡ ἐκκλησία. Μὲ τὴ Θεία Λειτουργία ὁ Ἱερεὺς, διὰ τῆς μνημονεύσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἐπισκόπου, θά δηλώσει τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ ὁ Ἐπίσκοπος εἶναι ἡ ὁρατὴ παρουσία Του. Ἀκόμα, εἶναι παρὼν καί ὁ Θεὸς Πατέρας ὁ ὁποῖος θά ἐξαποστείλει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γιὰ νὰ μεταβάλει τὸν ἄρτον καί τὸν οἶνον σὲ Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Παρόντες εἶναι οἱ Ἄγγελοι, μαζί μὲ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο καί ὅλους τοὺς Ἁγίους. Παρούσα ἀκόμα εἶναι καί ὀλόκληρη ἡ Δημιουργία, ἡ ὁποία μεταμορφώνεται καί ἀγιάζεται «ἐν Χριστῷ». Τὸ ψωμί καί τὸ κρασί, τὰ κεριά, οἱ ἅγιες εἰκόνες, ὁ σταυρὸς καί ὅλα τὰ ὑλικά ἀντικείμενα πού χρησιμοποιοῦνται στὴ Θεία Λειτουργία. Τὸ νερό, τὸ λάδι, τὸ θυμίαμα, τὰ ἄνθη. Καί ἀνάμεσά τους οἱ ένορίτες, τὰ παιδιά τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἡ κάθε Θεία Λειτουργία στὸ ναὸ τῆς ένορίας σας γίνεται παράδεισος, ἓνα κομμάτι τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καί ὅσοι μετέχουν σ' αὐτὴ, ἐνωμένοι μεταξύ τους, ζοῦν ἀπὸ τώρα τὴ ζωὴ τοῦ παραδείσου. Δίκαια, λοιπόν, καί νοσταλγεῖς καί χαίρεσαι τὴ σύναξη τῆς ένορίας.

Τὸ γεγονός αὐτῆς τῆς ἐνότητας πρέπει νὰ ζήσουν ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐνορίας. Ὅλοι ἔχουμε καθῆκον νὰ μεταβάλλουμε τὴ ζωὴ τῆς ένορίας

μας σὲ μικρὸ παράδεισο, ὄχι μόνον κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία ἀλλὰ καί στὴν καθημερινὴ ζωὴ μας, γιὰ νὰ γίνει ὅλη ἡ ζωὴ μας παρατεινόμενη Ἐυχαριστία.

Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο καί ὁ Ἱερεὺς, στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, μᾶς λέει ὅτι πρέπει νὰ ἀπέλθουμε «ἐν εἰρήνῃ». Τὴν ἀδελφосύνη καί τὴν ἐνότητα πού ζήσαμε μὲ τὴν Θεία Κοινωνία, νὰ τὴν συνεχίσουμε καί στὴν καθημερινὴ μας ζωὴ, ὀλόκληρη τὴν ἑβδομάδα. Αὐτὸ θά πεῖ τὸ «ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν».

Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι, δυστυχῶς, ἔξω ἀπὸ τὸ ναὸ, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία, δὲν ζοῦμε αὐτὸ τὸ μυστήριο τῆς κοινωνίας, τῆς ἐνότητας μὲ τοὺς ἀδελφούς μας. Καί ἐνῶ μὲ τὴν Θεία Κοινωνία πιστεύουμε ὅτι ἐνούμεθα μὲ τὸν Χριστό, ξεχνᾶμε ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐνωθῶμε μὲ τὴν κεφαλὴ τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὸν Χριστό, ἐὰν δὲν ἔχουμε κατορθώσει ταυτόχρονα νὰ εἴμαστε ἐνωμένοι καί μὲ τὰ μέλη τοῦ Σώματος, τοὺς ἀδελφούς μας.

Μία ἀπὸ τίς βασικὲς δυσκολίες γι' αὐτὴ τὴν ἐνότητα, εἶναι τὸ ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικόν, στόν ένοριακό ναὸ, εἴμαστε ἄγνωστοι καί ξένοι μεταξύ μας. Πῶς μπορεῖ νὰ νιώσουμε ἀδελφοὶ καί ἐνωμένοι μεταξύ μας, ὅταν δὲν γνωρίζομαστε καί δὲν ξέρομε οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ μας, πού στέκεται δίπλα μας στὸ ναὸ;

Ἔνα, λοιπόν, πρωταρχικὸ καθῆκον τῆς ένορίας, εἶναι νὰ συνδέσει μεταξύ τους τὰ μέλη τῆς. Πῶς εἶναι δυνατόν τὰ παιδιά τοῦ ἴδιου πατέρα, τοῦ Θεοῦ, νὰ εἶναι ἀδελφία ἀγαπημένα καί ἐνωμένα μεταξύ τους, ἀφοῦ εἶναι ξένοι καί ἄγνωστοι;

Σ' αὐτὴ τὴ γνωριμία τῶν μελῶν τῆς ένορίας,

τῶν ἀδελφῶν μας, καλεῖσαι, καλή μου πρεσβυτέρα, νὰ παίξεις τὸ σπουδαιότερο ρόλο. Ἡ δική σου παρουσία μέσα στὴν ἐνορία εἶναι καθοριστική. Σὺ εἶσαι ὁ συνδετικός κρίκος γνωριμίας τῶν ἐνοριτῶν μεταξύ τους. Ἡ δική σου ἐφευρετικότητα θὰ βρεῖ τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα πραγματοποιήσεως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ. Ὡς πρεσβυτέρα καὶ σύζυγος τοῦ Ἱερέως μπορεῖς νὰ πλησιάσεις πρόσχαρα καὶ νὰ γνωρίσεις ὅσους ἐνορίτες καὶ ἐνορίτισσες δὲν ἔτυχε νὰ ξέρεις προσωπικά. Θὰ τοὺς καλημερίσεις μὲ γλυκύτητα καὶ καλοσύνη καὶ θὰ ἐνδιαφερθεῖς γιὰ τὴν ὑγεία τους. Θὰ ἐκφράσεις τὴν χαρὰ σου πρὸς τοὺς γνώριστες καὶ θὰ συνδεθεῖς μαζί τους.

Μαζὶ μὲ τὸν ἱερέα - σύζυγό σου θὰ σκεφθεῖτε μὲ ποιό τρόπο θὰ κατορθώσετε νὰ συνδέσετε τοὺς ἐνορίτες σας μεταξύ τους. Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θὰ πρέπει νὰ θυμίσω σὲ σένα, καλή μου πρεσβυτέρα, πὺ στὸ ναὸ τῆς ἐνορίας σας, ἰδιαίτερα στὶς πόλεις, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ἱερεῖς καὶ φυσικὰ καὶ συμπρεσβυτέρες σου, κάτι πὺ ἀσφαλῶς τὸ ξέρεις πολὺ καλά. Ὅτι ὄχι ἀπλῶς δὲν πρέπει νὰ γνωρίζετε, ἀλλὰ καὶ νὰ συνδέεστε στενὰ καὶ νὰ συνεργάζεσθε στὰ θέματα τῆς ἐνορίας. Μιὰ τέτοια ἀδελφική σχέση τῶν συμπρεσβυτέρων στὸ ναὸ καὶ πὺ εὐκολη θὰ κάνει τὴν προσπάθεια τῆς γνωριμίας τῶν ἄλλων ἐνοριτῶν καὶ πὺ καρποφόρα.

Ἐτσι, συλλογικά, θὰ βρῆτε χίλιους δυὸ τρόπους γιὰ νὰ πλησιάσετε τοὺς ἀδελφούς σας τοὺς ἐνορίτες. Ἴσως σὲ μιὰ αἴθουσα ἢ ἓνα γραφεῖο, κάπου κοντὰ στὸ ναὸ, θὰ προσφέρετε ἓνα καφέ, μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία, γιὰ νὰ δοθεῖ ἔτσι ἢ εὐκαιρία γιὰ μιὰ πὺ ἀνετη γνωριμία μεταξύ σας. Ἄλλοτε, πάλι, μπορεῖ νὰ διοργανώσετε μιὰ συνέντευξη ἢ μιὰ γιορτὴ γιὰ τοὺς γονεῖς τῶν παιδιῶν τοῦ κατηχητικοῦ σχολείου. Τὸ γυναικεῖο ἐφευρετικό μυαλὸ θὰ σὲ βοηθήσει γιὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ σκοπὸ.

Ἀλλὰ καὶ στὶς προσωπικὲς ἐπαφὲς μὲ τὸν κάθε ἐνορίτη, δὲν θὰ ξεχάσεις νὰ θυμίσεις τὸ μεγάλο καθῆκον πὺ ἔχουμε νὰ βοηθήσουμε ὥστε ὁ ναὸς νὰ γίνετὶ τὸ κέντρο ἀγάπης καὶ ἐνότητας. Νὰ γίνετὶ πραγματικὰ τὸ σπίτι τοῦ Πατέρα μας πὺ θὰ τὸ ἐπισκεπτόμαστε γιὰ νὰ εὐχαριστοῦμε τὸ Θεό, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ συναντᾶμε τ' ἀδέλφια μας.

Ξέρεις, καλή μου, ὅτι δὲν ἀνῆκεις στὸν ἑαυτό σου ἀλλὰ σὲ ὅλους, χωρὶς ἰδιαίτερες προτιμή-

σεις σὲ ἀξίες, θέσεις, ἢ ὀνόματα. Μὲ τὸ φτωχὸ θὰ εἶσαι φτωχή, μὲ τὸν πονεμένο πονεμένη, μὲ τὸν χαρούμενο χαρούμενη, μὲ τὸν ἀπλὸ ἀπλή, μὲ τὸν κοινωνικὸ κοινωνική, χωρὶς κάτι τὸ ἐξεζητημένο. Μὲ τὸν δύσκολο γεμάτῃ ἀγάπη. Ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος θὰ εἶσαι «τοῖς πᾶσι τὰ πάντα...».

Στὴν ἀκολουθία τῆς κουρᾶς τῶν μοναχῶν τονίζεται, ὅτι πρέπει ὁ μοναχὸς νὰ προσέξει τὴ «μερική φιλία». Γιατὶ μπορεῖ ἢ μερική φιλία νὰ σκοτώσει τὴ γενική φιλία. Μὴν ξεχνᾶς ὅτι ὁ ναὸς ἀγκαλιάζει ὅλους, χωρὶς ἐξαίρεση. Τὸ Ἅγιο Ποτήριο προσφέρεται σὲ ὅλους, φτωχοὺς καὶ πλούσιους, μορφωμένους καὶ ἀμόρφωτους, ἄρρωστους καὶ ὑγιεῖς.

Ἀσφαλῶς, καλή μου πρεσβυτέρα, τοῦτο τὸ ἔργο σου θέλει καὶ κόπο καὶ χρόνο περίσσιο. Γι' αὐτὸ θὰ ἔχεις φροντίσει, ὥστε τὴν Κυριακὴ τουλάχιστον, νὰ ἔχεις περισσότερο χρόνο στὴ διάθεσή σου, γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτό. Δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις τίποτα, ἂν δὲν φύγεις τελευταία ἀπὸ τὸ ναὸ.

ΔΥΟ ΝΕΕΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

● Βλασίον Ἰω. Φειδᾶ

Καθηγητοῦ τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988) (3η ἐκδοσις)

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸν ἔορτασμο τῆς Χιλιετηρίδος γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμό τῶν Ρώσων. Στὰ ἑπτὰ κεφάλαια τοῦ ἔργου (466 σελίδων) ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσσίας, ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ της μέχρι σήμερα.

● Πρωτοπρ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνῶ, Ἐπικ. Καθηγητοῦ

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας)

Ἐνα βιβλίον πὺ βοηθεῖ τὸν ἀναγνώστη νὰ συνειδητοποιήσει τὴ διακονική, μαρτυρική καὶ ἀγωνιστική πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἰδιαίτερα στὴν ἐποχὴ μας, πὺ ἡ πνευματικὴ σύγχυση ἀδξάνει ἐπικίνδυνα καὶ ἡ Ἀλήθεια γίνεται ὄλο καὶ πὺ δυσδιάκριτη.

Γράφατε: Ἄποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Υπεράνω!

ΕΦΤΑΣΕ ὁ μήνας τῶν ἐκλογῶν. Ἡ ἔπαιση ἀγγίξε κάποιες φορὲς τὰ ὄρια τῆς ὑπερέντασης. Θεομύμιος ὁ λαός μας κατ' ἐπανάληψιν κατέρρουε τὰ ρεκόρ τοῦ φανατισμοῦ· κι αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὄρια τοῦ πάθους. Σὲ λίγες ἡμέρες οἱ κάλπες θὰ στηθοῦν. Καὶ θὰ γεμίσουν μὲ ὅ,τι ὑπαγορεύει ἡ συνείδηση καθενός. Ὅλοι ἔχουμε τὸ ἴερό καθήκον τῆς ψήφου. Εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς κορυφαῖες λειτουργίες μας ὡς ὑπευθύνων πολιτῶν. Ὅμως...

... Γιὰ τὰ ἐπανέλθουμε στὴν ἀρχὴ τοῦ σχολίου: δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὸ παρελθόν, δυστυχῶς, οἱ περιπτώσεις ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων οἱ ὁποῖοι γιὰ κάποιους λόγους λησμόνησαν πὼς ἡ Μητέρα Ἐκκλησία ἀγκαλιάζει ὅλους ἀνεξαρτήτως καὶ τάχθηκαν —μερικὲς φορὲς προπαγάνδιαν— φανερά ὑπὲρ κάποιου πολιτικοῦ σχηματισμοῦ. Ἀφορμὴ γιὰ τὶς λίγες αὐτὲς σκέψεις ἔδωσε Μήνυμα - σύσταση τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ πρὸς τὸν Ἱ. Κλήρο τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς. Ὁ Μακαριώτατος τονίζει μετὰξὺ ἄλλων:

«Ἐν ὄψει τῆς προεκλογικῆς περιόδου, κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς ὑμᾶς καὶ νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι ὁ ἱερός κληρὸς καὶ μοναχισμὸς οὐδεμίαν ἀνάμειξιν πρέπει νὰ ἔχη εἰς τὰς πολιτικὰς ἀντιεγκλήσεις. Ὅσάκις εἰς τὸ παρελθόν ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες ἀνμείχθησαν εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα ἐξημείωσαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ προεκάλεσαν διχασμὸν εἰς τὸν λαόν. Ἐφιστάται ἡ προσοχὴ τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀστηρὰν τήρησιν τῆς ἀποχῆς αὐτῶν ἀπὸ οἰασδῆποτε πολιτικολογίας ἢ συναφῶν ἐνεργειῶν, πὸν ἀπάδουν πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πὸν κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὴν παράδοσιν αὐτῆς ἐπέχουν βαρείας κανονικὰς εὐθύνων».

Στὴν Ὁρθόδοξη Ἀκαδημία Κρήτης...

ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ Ἀκαδημία Κρήτης ἔγινε οἰκουμενικὴ συνάντησις μοναχῶν ἀπὸ ἐπὶ τὰς χώρας τῆς Ἑυρώπης καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πὸν ἀνήκουν σὲ διάφορες Ἐκκλησίες καὶ χριστιανικὲς κοινότητες (ὀρθόδοξοι, καθολικοὶ, ἀγγλικανοὶ καὶ λουθηρανοί). Τὸ θέμα τῆς μελέτης τοὺς ἦταν «ὁ ρόλος τοῦ μοναχισμοῦ στὸν ἐπαν-ευαγγελισμὸ τῆς Ἑυρώ-

πης». Εἶναι γνωστὸ, ὅτι ἡ Ἑυρώπη σήμερα ἀναζητεῖ τὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ τῆς ἐνότητα. Γιὰ τὴν ἐπίτευξιν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοήσει τὶς πνευματικὲς τῆς ρίζες. Μία ἀπ' αὐτῆς, ἰδιαίτερα σημαντικὴ εἶναι ὁ μοναχισμὸς, κοινὸς παραδοσιακὸς θεσμὸς στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὴ Δύση, ὁ ὁποῖος, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ ἱστορία, ἔπαιξε μεγάλον ρόλον στὴν ἐξέλιξιν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ἐπεδίωξε νὰ τονήσει τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τοῦ μοναχισμοῦ καὶ τὴν ἰκανότητά του νὰ δημιουργήσῃ ἕνα καινούργιον μέλλον γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ νὰ ξαναδώσῃ στὸ σημερινὸ ἄνθρωπον, ἄνδρα καὶ γυναῖκα, τὴ χαμένη του πνευματικὴ καὶ θρησκευτικὴ διάστασις. Ἡ συνάντησις ἔγινε ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Κισσάμου καὶ Σελίνου κ. Εἰρηναίου καὶ Σηλλυβρίας κ. Αἰμιλιανοῦ, καὶ τοῦ ἱσπανοῦ καθολικοῦ ἱερομονάχου π. Μαρτίνου Νιτὲ Ζάμπαλα.

Τριετὲς μνημόσυνο.

ΤΡΙΑ ΧΡΟΝΙΑ μετὰ τὸ πυρηνικὸν ἀτύχημα θυμόμαστε τὸ Τσερνόμπιλ καὶ μαζί τὴ μεγάλη συμφορὰ πὸν ἔπληξε τὴν Οὐκρανία, σχεδὸν ὀλόκληρη τὴν Ἑυρώπη καὶ δὲν ἄφησε ἀνέπαφες τὶς ἄλλες ἡπείρους τῆς γῆς. Ξανὰ καὶ ξανὰ ἔγιναν ἀναφορὲς στὸν Τύπον καὶ στὰ λοιπὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσις σχετικὰ μὲ τὸ ἀτύχημα τοῦ Τσερνόμπιλ ἢ ἄλλες διαστροφὲς σὲ πυρηνικοὺς σταθμοὺς. Τὸ κόστος ἀπὸ τὸ τραγικὸν πυρηνικὸν ἀτύχημα εἶναι μεγάλο. Τίποτα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ὑποβαθμίσει. Ἡ μόνη ἐλπίδα πὼς δὲν θὰ ξαναγίνει.

Ἀξίζει νὰ θυμηθῶμε ὅτι τὶς ἡμέρας τῆς ἐξαρχῆς πολλοί, πάμπολλοι ἐπαναλάμβαναν μὲ διαφορετικὰ λόγια τὸ ἴδιον πράγμα: «Υψώνουμε τὸ ἀνάστημά μας ἐπικίνδυνα μπροστὰ στὸ Θεόν». Κι ἄλλοι: «Ἡ ραδιενέργεια πὸν μᾶς ἔπληξε, προοριζόταν γιὰ εἰρηρικοὺς σκοποὺς. Σκέψου τὴν ἔπαιση αὐτῆς πὸν ἔχει στόχον τὸν ἀφανισμό...». Ἡ κοινὴ γνώμη τοποθέτησε τὰ πράγματα στὴν πραγματικὴ τους θέσιν, στὴ σωστὴν διάστασις. Κατάλαβε πὼς ἡ ραδιενέργεια —ἀπ' ὅπου κι ἂν προέρχεται— δὲν γνωρίζει σύνορα. Δὲν ἔχει τὴν λεπτότητα νὰ σταματᾷ στὰ σύνορα τῆς χώρας πὸν τὴν παρήγαγε. Ἀκόμα, κατάλαβε πὼς «οἱ μακρόντοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀπολοῦνται». Δὲν ἀρκεῖ ὅμως πὸν τὸ κατάλαβε. Χρειάζεται καὶ νὰ μὴ τὸ ξεχάσει ἡ κοινὴ γνώμη. Ποτέ!